

Иван Крамской «Иисус в пустыне». 1872 год.

К ак всё же не хватает
Смирения, увы!
Душа вся остывает
От внутренней молвы.
Мой мирен дух, ты где же?
Не заслужил наград.
И, кажется, всё реже
Бываю жизни рад.
Всё от того, что нету
Терпенья у меня.
Я жизнь приемлю эту,
Лелея и храня.
Нет, не стяжал любви я
Ни капли, ни укрух.
Не вижу, чтобы кровь я
Отдал и принял дух.
Поистине запущен
Внутри духовный сад.
И приглядеться б лучше:
А что там — рай иль ад?
Ну что ж я, окаянный,
Блуждаю днём с огнём?!
Ведь вот же путь желанный,
И я стою на нём.
Но вот вопрос: когда же
Я по нему пойду?
Увяз в греховой саже,
Потерям счёт веду.
Душе моя, что спиши,
Сойти стремясь с креста?
Смиранный звон услыши
Великого поста.

Валерий Мариич.
г. Полтава.

Смиранный дзвін Великого посту

О т і діждали Святої Чотирнадцятиці. Постовий розмірений дзвін наказує уповільнити набрану в життєвській плінності швидкість — щоб налаштуватися людині на отверезіння духовне, скинути ярмо суєти... Хто зможе провести хоча б перші дні у храмі Божому, той гостро відчує таку потребу, зрозуміє, як сумувала душа за протяжними постовими піснеспівами, напівтемрявою з чорними облаченнями, земними поклонами і частими сповідями. І хай ние тіло від напруги, але душа радіє! Враз поринувши у рідну, виявляється, для неї атмосферу, стрепенеться, збадьориться, проясніє своїми духовними очима — і заплаче... «Вогрѣшихъ, беззаконновахъ, и ѿвѣргохъ заповѣдь твою...» А заплакавши, впокориться і стане приємною Господу.

І дай Боже, щоб було саме так, адже оплакати своє недбале життя може тільки той, хто ясно побачить смертельну темряву свого серця, а це — дар Господній, для отримання якого маємо потрудитися.

Але й тут Свята Церква не лише нас сам на сам із усвідомленими гріхами, а пропонує в допомогу Великий покаянний канон преподобного Андрія Критського, що читається за вечірнім богослужінням у перші чотири дні Великого посту і пробуджує нашу пам'ять смертну. Ніби камертон, Великий покаянний канон задає тон душі, як мінімум, на сім седмиць, в ідеалі ми повинні не розплескати духовного здобутку впродовж усього життя, збагачуючи його з кожним роком і постом. Звісно, не виходить. Але давайте принаймні вчитися.

Людмила Самойлова.

У номері:

Хрест Христа Спасителя

Хрест став символом спасіння тільки після того, як Спаситель світу, Ісус Христос, Бог, Котрий став людиною, заради нас постраждав на хресті і на ньому переміг страждання та смерть

с.6

Пам'яті святителя Илариона (Юшенова)

Воспоминание о Владыке
его современника

с.7

Святий «радист» Матері Церкви

Священный Синод
Константинопольского Патриархата
прийняв рішення про канонізацію
старця Паїсія Святогорця

с.8

«Блаженны милостивые», или Полтавский скит от Киевской обители

История Покровского скита
на Полтавщине

с.10-11

Могутне коріння Павловських

с.12-13

ПРОСИМО
ВАШИХ ПОЖЕРТВ
НА БУДІВНИЦТВО
ВОСКРЕСЕНСЬКОГО
КАФЕДРАЛЬНОГО СОБОРУ
МІСТА ПОЛТАВИ

Р/р 260021053001
у філії Полтавського
регіонального управління
ВАТ банк «Фінанси та Кредит»
МФО 331832, код 26304890

Сердечно
дякуємо всім
відомим
і не відомим
благодійникам!

День тезоіменитства Високопреосвященнішого митрополита Филипа

✠ У день пам'яті святителя Филипа, митрополита Московського і всієї Русі, 22 січня, у Свято-Макаріївському кафедральному соборі міста Полтави було звершено Божественну літургію архієрейським чином.

Служіння Божественної літургії очолив Високопреосвященніший Владика. Його Високопреосвященству співслужили представники старшого духовенства Полтавської епархії, клірики кафедрального собору, міське духовенство.

Після богослужіння благочинний першого Полтавського міського округу протоієрей Іоанн Корнієнко від імені духовенства привітав архієпископа із днем тезоіменитства.

У своєму слові митрополит Филип подякував усім за спільну молитву та преподдав усім Боже благословення.

Молитва о мире на Україне

Владыко Вседержителю, Святыи Царю. Призри с небесе и виждь, како враждуют люде земли нашея и замышляют друг на друга суетное и злобое. О, Многомилостиве! Прости грехи и беззакония наша, ну же ради многия скорби, беды и устрешения приидоша на ны. Благоудатию Пресвятаго Духа ороси любовию изюхшия сердца людския, тернием самолюбия, ненависти, зависти, злобы, вражды, лукавства и иных беззаконий порошия, да возретьят горящии к Тебе и братиями своим любовью, и не да будут истреблены вси распри, раздоры, разделения во Отчестве нашем. Усердно молим Тя: мир державе нашей даруй, Церкви Твоей и всем людем земли нашея. Ты бо еси Царь мира и мира Твоего несть предела и Тебе слава и благодарение и поклонение от всех да возсылается, ныне и присно и во веки веков.

З нагоди Дня Соборності України

✠ Як і кожного року, 22 січня представники обласної та міської влади, громадськість відзначили річницю Дня Соборності України.

Урочистості, що відбулися біля пам'ятника Тарасу Шевченку, очолили

голова обласної ради Петро Ворона, перший заступник голови облдержадміністрації Олег Пругло, міський голова Олександр Мамай.

Участь в урочистостях узяв Високопреосвященніший митрополит Полтавський і Миргородський Филип.

Нагадаємо, що День Соборності України відзначається щороку в день проголошення Акту возз'єднання Української Народної Республіки та Західно-Української Народної Республіки на Софійській площі в Києві 22 січня 1919 року.

Щоб замовкли гармати, мають молитися люди

✠ Молитовник для військовослужбовців віднедавна появився на Полтавщині. Його видано Синодальним відділом релігійної освіти, місіонерства та катехізації Української Православної Церкви з благословення Голови відділу Високопреосвященнішого митрополита Полтавського і Миргородського Филипа.

За задумом видавців, ця невелика збірка молитов, як і впливає з її назви, має стати в пригоді людям у погонах. Проте може прислужитися і будь-кому, чиє серце прагне молитви. До молитовника включено молитви вранішні й вечірні, молитви до сповіді та Причастя, молитви подячні та до святих, зокрема й до тих, які прославилися військовими подвигами, молитви перед боєм тощо. Містить молитовник і Божі заповіді та перелік смертних гріхів. У передмові ж коротко йдеться про значення молитви, сповіді та Причастя в житті людини.

Чи знайде молитовник свого читача-молитвенника? Безумовно. Адже в країні нині надзвичайно складна суспільно-політична ситуація, на сході гинуть люди, а на війні, як кажуть ті, хто через неї пройшов, невірних немає. Проте молитовне звернення до Бога, покаяння в тому, що живемо не за Божими заповідями, мало б стати справою не тільки тих, хто лицем до лица бачить небезпеку й смерть, а кожної людини. Адже воєнний конфлікт свідчить про гріх народу, який відступив від Бога. Це, до речі, один із висновків, що робить святитель Миколай Сербський у книзі «Війна і Біблія», проаналізувавши зв'язок між духовним станом народів і війнами.

Усвідомити цей зв'язок маємо й ми, щоб налагодити життя земне й покласти спасительну основу життя вічного.

Недільне архієрейське богослужіння

✠ У неділю 33-ту після П'ятидесятниці, в день пам'яті мучениці Татіани, 25 січня, Високопреосвященніший митрополит Полтавський і Миргородський Филип звершив Божественну літургію в Макаріївському кафедральному соборі міста Полтави.

Високопреосвященнішому архієпископу співслужили клірики кафедрального собору.

По закінченні літургії Високопреосвященніший Владика привітав парафіан із недільним днем і закликав благословення Господнє на мольників.

«...І умерлі у Христі воскреснуть»

✠ Уся віра православна пронизана вірою у воскресіння мертвих. Апостоли ставили істину воскресіння спочилих вище від усякого сумніву і доводили її найтіснішим зв'язком із Воскресінням Христовим. Апостол Павел у Посланні до Солунян пише однозначно: «і умерлі у Христі воскреснуть» (1 Сол. 4:16).

Відповідно й увесь чин погребіння сповнений такою упевненістю і молитвою про помилування душі того, кого проводить Церква Христова в останню земну путь, та втішанням його близьких. Тому й священники облачаються у білі ризи — символ Божественного нетварного світла, що зовсім швидко осяє душу людини, яка преставилася до Господа.

У полтавському храмі святих мучениць Віри, Надії, Любові та матері їхньої Софії 29 січня прощалися з загиблим у бойових діях на сході України 21-річним Денисом Синюком.

Денис народився 31 травня 1993 року в Полтаві, закінчив полтавську школу №17. Дуже любив спорт: займався футболом, боксом, карате, тхеквондо, бойовими єдиноборствами. Після школи продовжив навчання в Полтавському політехнічному коледжі за спеціальністю «Монтаж і експлуатація електрообладнання підприємств і цивільних споруд». Останній рік

навчання підробляв — працював в охороні супермаркету. А в 2012 році, одержавши диплом, подав відразу заяву у військомат, оскільки служба в аеромобільних військах була мрією хлопця. У листопаді 2012 року прийняв присягу в лавах Житомирської 95-ї окремої аеромобільної бригади, а через п'ять місяців став солдатом-контрактником. У воєнних діях на сході України брав участь у складі 95-ї бригади з березня 2014 року. У жовтні одружився. Загинув 26 січня 2015 року в районі Донецького аеропорту, потрапивши під мінометний обстріл.

Усю ніч над тілом покійного солдата в полтавському храмі мучениць Віри, Надії, Любові та матері їхньої Софії сестри Полтавського Хрестовоздвиженського монастиря та миряни читали Псалтир.

Ранком Високопреосвященніший митрополит Полтавський і Миргородський Филип очолив служіння заупокійної літургії, після якої звершив чин погребіння.

Провести в останню путь Дениса прийшли рідні, друзі,

товариші по службі. Ієрей Андрій Твердохліб у проповіді перед Причастям Святих Христових Таїн закликав присутніх піднести свої молитви до Господа, щоб Вседержитель помилював загиблого, а також пам'ятати, що вбивають не тільки кулі та бомби, а передусім наші гріхи, які стають підґрунтям для трагедій; тож покааянням, виправленням свого життя кожен може внести лепту в розв'язання військового конфлікту, воцаріння миру.

По завершенні відспівування Високопреосвященніший Владика звернувся до вірян із напутнім словом, зазначивши зокрема, що загибель молодих людей — це завжди глибока рана на серці близьких. Нині ж у бойових діях на сході країни гинуть ті, хто мав стати оплотом її процвітання. Розділяючи з народом гіркоту втрат, Церква Христова невпинно молить Бога про те, щоб Він благословив нашу землю миром і любов'ю.

Поховали воїна на центральному міському кладовищі на вулиці Боженка, де відправили заупокійну літію і проспівали «вічну пам'ять спочилому».

Освячення храму та перша Божественна літургія у селі Лисівка

✠ Свята Церква з глибокої давнини встановила особливі обряди на освячення новоствореного храму, в якому споруджуються жертвник і престол Бога Живого. Посвячення храму Богу й освячення його відбулося ще в старозавітний період.

Стародавній звичай освячувати храми Божі успадкований і Новозавітною Церквою. Початок освячення власне християнських храмів для богослужіння вказано Самим Спасителем, за велінням Якого учні Його приготували в Єрусалимі для звершення Таємної Вечері «велику горницю, вистелену та готову»

(Мк. 14:15), де одностайно перебували в молитві і отримали обіцяного їм Святого Духа» (Діян. 1:13–14, 2:1).

У Неділю про митаря і фарисея, 1 лютого, Високопреосвященніший митрополит Полтавський і Миргородський Филип звершив освячення Свято-Варваринського храму в селі Лисівка Гадяцького району.

Перед храмом Високопреосвященнішого Владика зустрічали діти з хлібом та сіллю, привітали та запросили розділити радість спільної молитви.

Чин освячення храму і першу Божественну літургію очолив Високопреосвященніший

митрополит Филип у співслужінні секретаря Полтавської єпархії протоієрея Михаїла Волощука, благочинного Гадяцького благочиння протоієрея Ігоря Цебенка, секретаря-референта протоієрея Миколая Довганича, духовенства Гадяцького благочиння.

Після богослужіння до парафіян храму звернувся Високопреосвященніший Владика зі словами вдячності за спільну молитву, а також привітав із освяченням храму.

Благословенними Архієрейськими грамотами того дня були нагороджені благодійники: Василь Григорович Мостовий, Лео Іванович Шлегель, Владислав

Миколайович Бадула, Анатолій Васильович Мощенко, Віталій Васильович Крат.

Закінчилася служба, але парафіяни не поспішали покинути храм. Бажання отримати благословення від Владика було важливіше, ніж мирська суєта, яка чекала кожного за порогом храму. І ось вона, ще одна особиста зустріч з архіпастирем, така коротка, але така важлива для віруючих.

На молитовну згадку про освячення храму Владика Филип благословив усіх молитвенників іконками.

Недільний день про митаря і фарисея 1 лютого 2015 року

став історично важливим для невеликого села Лисівка Гадяцького району, про що нагадуватиме і спільна фотографія.

Архіпастирське відвідування Свято-Вознесенської парафії в селі Савинці Миргородського району

✠ Керуючий єпархією Високопреосвященніший митрополит Полтавський і Миргородський Филип з архіпастирським візитом відвідав 1 лютого Свято-Вознесенський храм в селі Савинці Миргородського району.

Владика оглянув храм, де звершуються служби, та поспілкувався зі священником Романом Єлізаровим з питань парафіяльного життя.

Потім Владика Филип разом із благочинним Миргородського благочиння протоієреєм Іоанном Созанським та священником Романом Єлізаровим побували в новому храмі, що будується.

Наприкінці візиту Високопреосвященніший Владика Филип дав отцю-настоятелю кілька архіпастирських порад з ведення парафіяльного господарства та духовного керівництва паствою.

Протоієрею Павлу Лапоногову — 90 років!

✠ Найстаршому клірику Полтавської єпархії протоієрею Павлу Лапоногову 4 лютого виповнилося 90 років. У цей день Високопреосвященніший митрополит Полтавський і Миргородський Филип відвідав Георгіївську парафію Зіньківського благочиння, де отець Павел служить уже півстоліття, щоб привітати отця-настоятеля з визначним ювілеєм.

Високопреосвященніший Владика Филип звершив подячний молебень Всемилостивому Богу, Який подарував отцю Павлу ці роки життя, переважну частину яких віддано служінню Святій Церкві. Разом з його Високопреосвященством за відправою молилися отець-ювіляр, благочинний Зіньківського округу протоієрей Іоанн Бабич та

духовенство Зіньківського благочиння.

Після молебня Високопреосвященніший митрополит Филип звернувся до отця-настоятеля зі словами щирих вітань та з благословення Предстоятеля Української Православної Церкви Блаженнішого Митрополита Київського і всієї України Онуфрія за багаторічне та бездоганне служіння Церкві Божій та з нагоди 90-річчя вручив орден святителя Димитрія Ростовського Української Православної Церкви.

У цей день отця Павла вітали його прихожани та духовні чада.

Особисто привітати отця Павла приїхав його духовний вихованець — єпископ Путивльський Антоній.

Многая і благая літа отцю Павлу!

Архієрейське богослужіння в Свято-Іоанно-Предтеченському храмі Карлівки в неділю про блудного сина

✠ У другу підготовчу неділю до Великого посту, про блудного сина, 8 лютого, Високопреосвященніший митрополит Полтавський і Миргородський Филип звершив Божественну літургію в Свято-Іоанно-Предтеченському храмі міста Карлівка.

Його Високопреосвященству співслужили секретар єпархії протоієрей Михайл Волощук, благочинний Карлівського округу протоієрей Віталій Ковалевський, секретар-референт протоієрей Миколай Довганич, настоятель храму ієрей Олександр Білик. За богослужінням співав архієрейський чоловічий квартет під керівництвом диякона Димитрія Литвиненка.

Після богослужіння Високопреосвященніший Владика виголосив проповідь на тему Євангельської притчі про блудного сина, а також привітав усіх із недільним днем і закликав благословення Боже на присутніх.

При цілуванні святого хреста Високопреосвященній Владика благословляв прихожан іконками Божої Матері.

Після літургії Владика дав коментар телерадіооб'єднанню «Контакт» з приводу річниці діяльності приходу святого Іоанна Предтечі й поділився власними враженнями від відвідин.

Хрест Христа Спасителя

Хрест є символом спасіння, надією на життя вічне, духовною зброєю проти диявола. Хрест — це джерело благодаті, що оберігає цілий світ. Проте не завжди люди пов'язували із хрестом такі високі уявлення і не завжди він мав священне значення.

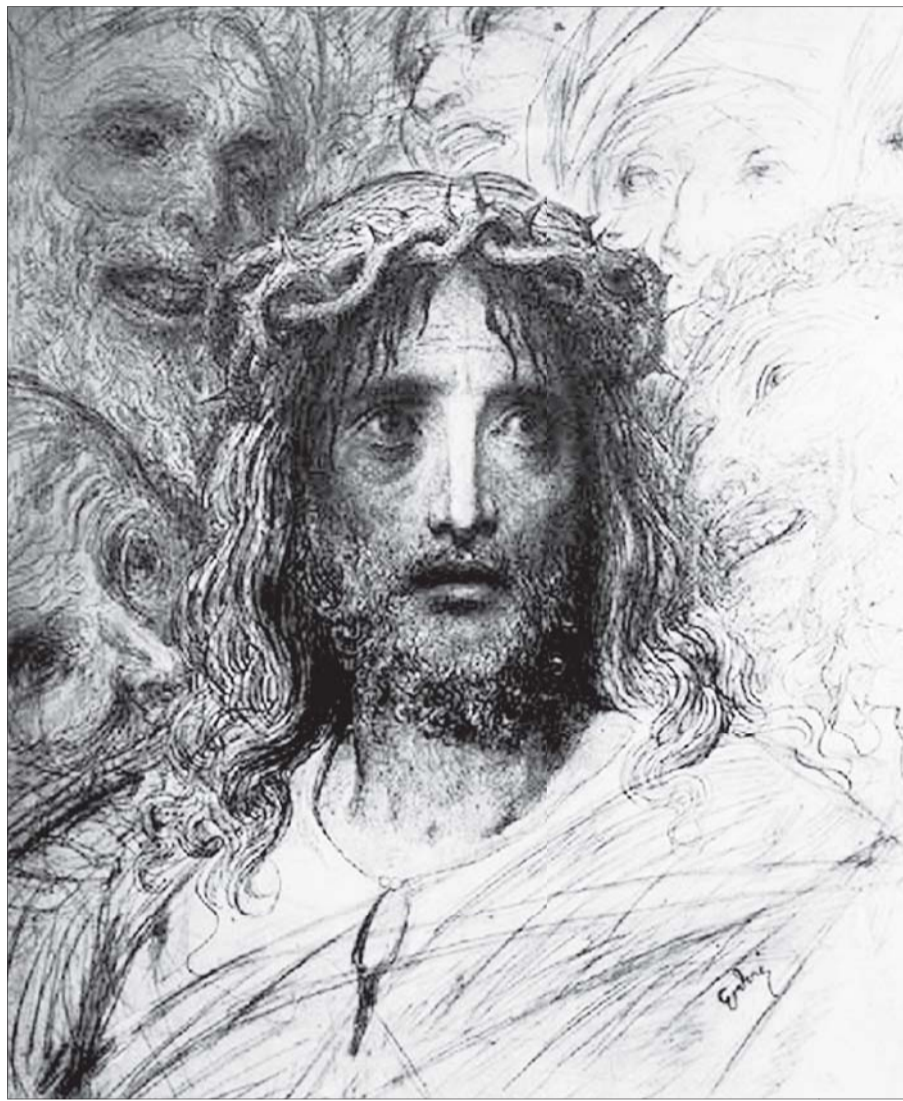
У давнину хрест був знаряддям смертної кари. У Старому Завіті ми читаємо: «проклятий перед Богом всякий повішений на дереві» (Втор. 21:23). В епоху Римської імперії на хрестах розпинали найнебезпечніших злочинців; причому тих, хто мав статус римського громадянина, навіть засуджених до смертної кари, не могли розп'ясти на хресті. Ця смертна кара супроводжувалася страшними муками, котрі тривали від кількох годин до кількох днів. Розп'яті помирали не від крововтрати, вони повільно задихалися. Під час цієї кари руки людини піднімалися вище рівня плечей і прив'язувалися чи прибивалися цвяхами до перекладни хреста. Таким чином вага тіла, що висіло на руках, тиснула на груди. В результаті напруги кров приливала до м'язів грудного поясу і застоювалася, судами зводили м'язи, вони стискали грудну клітку, заважаючи діафрагмі розширюватися, через що людина не могла набрати повітря у легені. Коли руки розп'ятого прибивали до хреста, цвяхи проходили між кістками рук поруч із зап'ястями і перебивали нервові вузли, через котрі нервові закінчення йшли до кистей. Для того щоб дихати в такому положенні, людина мала підняти своє тіло, використовуючи як опору власні ноги, котрі також були пробиті цвяхами. Під час руху вгору пробиті руки починали обертатися навколо цвяхів, котрі у той час були кованими, а отже, з гострими гранями та зазубринами. Цвяхи проходили через нервові вузли, тому цей рух супроводжувався відчуттями, що межували з больовим шоком, від якого іноді й помирали нещасні. Такий рух вгору-вниз продовжувався, поки у розп'ятих були сили піднімати тіло вгору, щоб дихати. Коли цей рух припинявся, тіло провисало на хресті, і засуджений задихався.

Ця кара була однією з найбільш жорстоких, тому в давнину хрест був символом ганьби та нещастя, його боялися та зневажали. Хрест став символом спасіння тільки після того, як Спаситель світу, Ісус Христос, Бог, Котрий став людиною, заради нас постраждав на хресті і на ньому переміг страждання та смерть.

Розп'яттю Христа передував суд над Ним. Як бачимо з Євангелія, Господа судили спочатку іудейські первосвященники та старійшини, а потім — Понтій Пілат. Для кращого розуміння цих подій необхідно враховувати історичний контекст, в якому вони відбувалися.

Схопивши Христа у Гефсиманському саду, іудеї вночі почали попередній допит. Його проводив усунутий від влади первосвященик Анна, тесть чинного первосвященика Кайяфи. Анна питав у Господа про Його учнів та вчення. Господь відповів: «Я завжди учив у зібраннях і в храмі... і таємно не казав нічого. Що питаєш Мене? Запитай тих, які чули, що Я казав їм». Одному зі слугителів здалося, що така відповідь виявляє неповагу до первосвященика, і він ударив Христа по обличчю. Господь сказав: «Якщо я сказав погано, доведи, що погано, а якщо добре, за що Мене б'єш?» (Ін. 18:19–23).

Після попереднього допиту Анна відправив Христа до чинного первосвященика Кайяфи, котрий, як голова

Гюстав Доре «Ісус в терновом венце». Ескиз к картине.

синедріону, скликав усіх його членів. Синедріон провів формальне слідство, були викликані свідки, проте їхніх свідчень було недостатньо для смертного вироку. Тоді сам Кайяфа сказав, звертаючись до Господа: «Чи Ти Христос, Син Благословенного?» На це запитання Спаситель відповів: «Я!» (Мк. 14:61–62). Церковнослов'янською мовою ця відповідь звучить: «азъ єсмь». Очевидно, що Христос відповів давньоєврейською мовою, в якій форма «азъ єсмь» відповідала священному імені Господа, так званій тетраграмі. З цим іменем Бог відкрився Мойсею на Хориві в неопалимій купині. Коли Мойсей запитав Господа про Його ім'я, то почув відповідь: «Я є Той, хто Я є», яка церковнослов'янською мовою звучить: «азъ єсмь смй (тобто Сущий)» (Вих. 3:14). Серед десяти заповідей Старого Завіту є заборона марно вживати ім'я Господа (Вих. 20:7), котра пізніше в релігії давнього Ізраїлю перетворилася на заборону вимовляти священну тетраграму, так що вимовляти це ім'я мав право тільки первосвященик раз на рік у день Очищення (Лев. 16). Якщо врахувати це, то стає зрозумілою реакція Кайяфи: почувши священну тетраграму, він розірвав на собі одяг (це був ритуальний жест, котрий мав здійснити первосвященик, почувши богохульство) і сказав, що Христос зневажає Бога, після чого синедріон виніс смертний вирок (Мк. 14:63).

Однак після цього суду вже вранці Господа ведуть на суд до Пілата.

Починаючи з 63 року до Р. Х., Іудея була провінцією Римської імперії. Римляни надали іудеям певну автономію: зберігався титул царя іудейського (хоч і з обмеженнями влади), царю надавалося право обирати первосвященика та наглядати за синедріоном — вищим релігійно-судовим органом — та самоврядуванням на місцях. Іудеї

мали право на самоврядування та суд згідно з іудейськими законами, однак ні цар, ні синедріон не мали права карати смертю. Іудейський синедріон міг винести смертний вирок, але не міг його виконати: для цього було потрібне затвердження вироку представником римської влади, котрий у таких випадках керувався нормами римського права.

Намісником Рима в Палестині був тоді Понтій Пілат, чия резиденція знаходилася в Кесарії, за 100 км від Єрусалима. У зв'язку з наближенням Пасхи сотні тисяч паломників збиралися звідусіль до храму, тому Пілат теж прибув в Єрусалим для особистого контролю над ситуацією. В цей час члени синедріону привели до нього Господа і звинуватили Його перед римською владою не в релігійному, а в політичному злочині: «Ми з'ясували, що Він підбурює народ наш і забороняє платити податок кесарю, називаючи Себе Христом Царем» (Лк. 23:2). Оголошення себе царем при існуванні законного римського імператора було злочином з точки зору римського права і через велику скупченість людей у місті могло призвести до повстання іудейського народу проти Рима. Тому Пілат здійснив допит, щоб з'ясувати, чи справді Ісус із Назарета називає Себе Царем іудейським (Ін. 18:33–38). Почувши від Господа, що Його Царство не від цього світу та що Він має свідчити про істину, Пілат зробив висновок, що перед ним не політичний злочинець, а своєрідний філософ, котрих було немало в різних регіонах Римської імперії. Пілату також стало ясно, що синедріон звинувачує Христа через заздрість.

З точки зору римського права не було складу злочину, тому Пілат сказав іудеям, що не знаходить ніякої провини в Ньому, і збирався відпустити Господа, використавши іудейський звичай на Пасху дарувати свободу одному з засуджених. Але первосвященики і старійшини підмовили людей

просити помилування для відомого розбійника Варавви. Тоді Пілат наказав воїнам жорстоко бити Христа, після чого вивів Його до народу. На голові у Господа був терновий вінок, усе тіло було покрите кривавими ранами. Пілат розраховував, що, побачивши страждання невинного, люди змилюються над Ним. Однак побачивши Христа у такому вигляді, іудеї почали кричати: «Розпни Його!» Чим можна пояснити таку озлобленість народу проти Спасителя?

Кілька днів тому Христос увійшов у Єрусалим, і народ зустрічав Його з триумфом. Одні стелили свій одяг під ноги осла, на котрому Він їхав, інші встеляли Його шлях пальмовими гілками, й усі радісно вигукували: «Осанна Сину Давида! Благословен грядущий в ім'я Господнє Цар Ізраїля!» Сином Давида називали Месію, Котрий, згідно з пророцтвами, мав бути нащадком царя Давида. Отже, весь народ визнав Христа як довгоочікуваного Месію і назвав своїм Царем. Але народ іудейський чекав Месію як сильного політичного лідера, на зразок Іуди Маккавея, котрий за допомогою збройної боротьби скине ярмо Римської імперії, поверне Ізраїлю незалежність і колишню могутність, змусить усі нації служити одному, богообраному, народу, котрий буде насолоджуватися земними благами під сильною рукою свого Месії-царя. Та ці люди помилилися: царство Христа, як Він сам сказав на суді у Пілата, було не від світу цього. І свою помилку вони ясно побачили саме зараз, коли Той, Кому вони кричали «Осанна», вийшов до них з кривавленим, із терновим вінком на голові, у багрянці, яку римські воїни одягли на Нього, насміхаючись над «Царем іудейським». Той, від Кого вони чекали спасіння всього Ізраїлю, не може Сам Себе захистити від тортур та принижень! Досада на власну помилку, несправджені надії на земне блаженство, у черговий раз принижена національна гордість і ненависть до римських окупантів вилилися в страшне озлоблення проти Господа, і натовп почав вимагати жорстокої смертної кари для Того, Кого Пілат збирався помилувати.

Озлоблення проти Христа в цей момент досягло такої міри, що навіть прагнення іудеїв до незалежності відійшли на другий план. Вони кричали Пілату: «якщо відпустиш Його, ти не друг кесарю; кожен, хто робить себе царем, ворог кесарю» (Ін. 19:12). Одвічні сепаратисти вдають із себе захисників ненависної для них влади Рима, щоб віддати на смерть Того, Хто прийшов дарувати людям вічне життя, звільнивши їх від влади гріха і диявола. Пілат запитав: «Чи Царя вашого я маю розп'ясти?» — і чує відповідь лукавих «вірнопідданих»: «Немає в нас царя, окрім кесаря».

Почувши це, чиновник розуміє, як можуть донести про це імператору і що буде з ним, коли його визнають винним у сприянні лідеру сепаратистського руху, спрямованого на повалення влади Рима. Потерпаючи за власну долю, Пілат не наважується відпустити Христа, хоч і розуміє, що віддає на жорстоку смерть невинного. Тому він, омивши руки перед народом на знак того, що не хоче мати відношення до цієї справи, сказав: «Не винен я у крові Праведника Цього» (Мф. 27:24), — і віддав Спасителя на розп'яття.

Священик *Сергій Антонюк.*
Закінчення буде.

Святий «радист» Матері Церкви

Святий Паїсій Святогорець.

Характерною рисою нашої епохи є всезагальне відступництво від волі Божої. Це епоха невіри, панування егоїзму, гонитви за вигодою, прагнення легкої наживи, гріховних задовольень. Проте Бог довготерпить. Більше того, Він продовжує дарувати людству нових і нових молитвеників та заступників. 13 січня 2015 року Священний Синод Константинопольського Патріархату прийняв рішення про канонізацію старця Паїсія Святогорця з установленням пам'яті в день його кончини 12 липня за новим стилем. Для багатьох православних людей старець був святий іще за життя, його знали далеко за межами його рідної Греції. Своєю христонаслідувальною любов'ю він догодив Богу і людям, через що здобув велику славу в Церкві Христовій.

Преподобний Паїсій народився в 1924 році в каппадокійському місті Фарасі, з якого походив іще один грецький святий — преподобний Арсеній Каппадокійський. Саме він дав майбутньому старцю ім'я при хрещенні — Арсеній. Батьки хотіли назвати дитину на честь діда — Христос. Однак преподобний Арсеній сказав: «Добре, що ви хочете залишити когось, хто пішов би по стопах діда. А хіба я не хочу залишити монаха, який пішов би по моїх стопах?»

Уже в дитинстві Арсеній знав, який обере шлях. Коли його запитували, ким він стане, коли виросте, він з твердістю відповідав: «Монахом». У шкільні роки він багато читав Священне Писання і життя святих.

З початком у Греції громадянської війни Арсеній був призваний у діючу армію, де служив три з половиною роки радистом. Ця військова спеціальність

звільнила його від необхідності прямої збройної участі в бойових діях, благодаттю Божою він був збережений від того, щоб убивати. Пізніше він писав: «Монахи — це радисти Матері Церкви, і, отже, якщо вони йдуть далеко від світу, то і це роблять з любові, бо йдуть від “радіоперешкод” світу, аби мати кращий зв'язок і більше і краще допомагати світу».

На війні майбутній святогорець кожної миті був готовий пожертвувати собою заради порятунку інших. Йому часто доводилося перебувати в шквалі смертоносного вогню, де він своєю сердечною молитвою рятував безліч солдатів і сам рятувався чудесним чином.

Війна змусила Арсенія лише відкласти намір влитися в ангельські ряди монахів, але ревність його не охолола, і в

1950 році в солдатській формі він прибув на Афон у пошуках духовного наставника та Божественної тиші. Однак йому не вдалося відразу здійснити своє бажання. Його родичі, що переживали в той період матеріальну скруту, попросили допомоги. І він повернувся додому, де взявся столювати. Проте вже через три роки двадцятидев'ятирічний угодник Божий пішов від мирської суєти — повернувся на Святу Гору.

Побувавши в різних скитах і калівах, Арсеній зрештою приєднався до братії святого монастиря Есфігмен, відомого своїм суворим статутом. Тут він прийняв рясофор з ім'ям Аверкій і жив у цілковитому послуху. Пізніше, отримавши благословення ігумена, відправився в монастир Філофей, де під керівництвом розсудливого і мудрого старця зростав духовно, був пострижений у мантію з ім'ям Паїсій. Маючи палке бажання до мовчазного пустельництва, Паїсій робив кілька спроб усамітнитися, але марно — план Божий був інший. У видінні Пресвята Богородиця наказала йти у монастир Стоміон у Коницькій єпархії.

Підкорюючись Божественній волі, Паїсій оселився в спаленому монастирі Богородиці. Тут він прожив чотири роки, з величезними труднощами відновлюючи обитель, ведучи рівноангельне життя, борючись зі спокусами, допомагаючи місцевим жителям і рятуючи їх від вчення протестантських громад.

Коли роботи з відновлення обители було завершено і минула загроза з боку іновірців, святий відправився на Синайську гору. В цьому посушливому місці, в обителі святої Епістемі, він нарешті знайшов те, чого так довго прагнув, — святе усамітнення. За допомогою великого смирення, постійного посту і

безперервної молитви Паїсій зумів подолати всі пастки людиноненависного ворога і насолодитися єднанням із Богом.

І не було б ніякої причини покидати це святе місце, якби не хвороба, викликана суворим кліматом. Наприкінці 1966 преподобний Паїсій переніс серйозну операцію — йому видалили частини легень. Операція тривала близько десяти годин, лікарі ніяк не могли зупинити сильну кровотечу. Хірургічне втручання дало ускладнення — зір у лівому оці сильно впав.

Та преподобний, незважаючи на втрату сил, не зменшив своїх аскетичних подвигів. Він знову повернувся на Святу Гору, де провів останні чотирнадцять років свого земного життя. У його каліву, звану «Панагада», безперервно йшли змучені люди. Бо простий чернець, який отримав лише елементарну освіту в початковій школі, але щедро обдарований Богом мудрістю, воістину виснажував себе заради ближнього. Його наука не була проповідництвом або катехизаторством. Він жив за Євангелієм сам, і його повчання були здобуті досвідом власного життя, основною ознакою якого була любов.

Старець володів унікальним даром знаходити спільну мову і допомагати всім незалежно від освіченості, матеріального становища та духовного стану людей. На це не шкодував ні часу, ні зусиль. Сам він писав: «Коли когось бентежить якась проблема, його слід уважно вислухати. Як би довго він не говорив, не можна показувати, що його слова втомили тебе — бо тоді все буде марно. Якось я нерухомо слухав розповідь одного юнака протягом дев'яти годин. У мене від болю навіть звело кишківник». Це був не єдиний випадок, коли жертвна любов отця Паїсія звершила чудо.

Старець Паїсій володів і вершиною всіх чеснот — розсудливістю. Він допомагав кожному знайти своє покликання в житті і шлях до Бога.

Любов старця обіймала весь світ. Багатьом людям, і особливо молоді, він допомагав жити християнським життям у миру і побудувати справжню православну сім'ю.

За свідченням духовних чад, під час бесіди зі старцем було відчуття, що ти знаходишся в обіймах Самого Господа Бога.

Святе рівноангельне життя отця Паїсій увінчав праведною кончиною. Він хворів на рак і поставився до страшного і болючого захворювання як до дару Божого. І навіть будучи прикутим до одра, думав не про себе, а про страждених ближніх.

Тепер молитимемось до святого блаженного старця Паїсія Святогорця, аби він просив у Господа спасіння для нас, грішних, і навчив жертвовної любові до своїх ближніх, терпінню і розсудливості.

Підготував Олексій Ролік.

Ікона святого Арсенія Каппадокійського зі старцем Паїсієм.

Ікона святого Паїсія Святогорця.

Духовні поради святого Паїсія Святогорця

Батькам необхідно допомагати духовному життю дітей, поки ті ще маленькі, тому що тоді і недоліки їхні теж малі й легко виправляються. Діти тоді схожі на молоду картоплю, шкірка якої легко зчищається, треба тільки потерти. Але коли картопля полежить — ніж знадобиться, щоб її почистити. А якщо вона до того ж і підгнила, то треба вирізати зіпсовані місця. Якщо з ранніх років діти отримують духовну допомогу і душа їхня буде сповнена Христом, то вони назавжди залишаться поблизу Нього. І якщо навіть, підростаючи, вони зіб'ються з правильного шляху, потрапивши в погану компанію

або через вікові проблеми, то потім знову одумуються, адже благочестя і страх Божий, прищеплені їм у ніжному віці, нікуди вже не динуться.

На жаль, нині діти ростуть у поганому, духовно нездоровому середовищі, тому батькам потрібно часто причащати дітей, щоб вони освячувалися.

Кожна людина має своє покликання. Милостивий Господь створив людей вільними. Бог великодушний, Він поважає свободу людини і безперешкодно дозволяє кожному обирати той шлях, який йому подобається. Бог не

вишикує всіх в один ряд, як у казармі. Тому молоді повинні впевнено рухатися в духовному просторі свободи волі, дарованої Богом. Якщо вони будуть орієнтуватися на те, який шлях обрали для себе їхні знайомі, це не принесе їм користі. При виборі життєвого шляху молода людина не повинна перебувати під чийось впливом. Батьки, духовний отець, педагоги, не примушуючи, не беручи її за горло, повинні їй допомогти зрозуміти, в чому її покликання і як обрати життєву дорогу, яка їй по силах. Рішення ж молоді люди повинні приймати самі. Всі інші можуть просто висловлювати свою

думку і мають право лише допомагати юним душам знайти свій шлях.

Люди часто говорять: у мене немає серйозних гріхів, що мені сказати на сповіді? Але хіба маленький гріх не вдячність, якщо ми не віддаємо хвалу Господу за благодать і не дякуємо Йому за те, що Він береже нас і ми не впадаємо у великі гріхи?

У людини є дві радості: перша — коли вона отримує, і друга — коли вона віддає. Радість, яку ти відчуваєш, віддаючи, не можна порівняти з тією, яку ти відчуваєш, приймаючи що-небудь. Той,

хто бере, має людську радість, той, хто дає, — радість Божественну. Людині, для того щоб зрозуміти, чи вона на правильному шляху у відношенні до духовного, треба в першу чергу подивитися, чи радіє вона, коли віддає, а не отримує. Правильний духовний орієнтир такий: ти забуваєш добрі справи, зроблені тобою, і пам'ятаєш добро, зроблене тобі іншими. Той, хто досяг такого стану, стає Божою людиною. Якщо ж хтось постійно забуває добро, зроблене йому іншими, і пам'ятає свої добрі справи, то це протилежно тому, чого чекає від нас Господь.

СВЯТКУВАННЯ

«Ясна зірка засвітила і новину сповістила...»

Різдво! Найвеличніша подія всіх століть звершилась! Трагедія того часу полягає в тому, що у ніг Немовляти з усього обраного Богом народу було лише декілька пастухів та ще декілька мудреців. Вони були немовнімі викривачі невіруючого Ізраїлю.

Трагедія того часу може повернутися до нас обличчям. У кого є бажання пропустити пришествя Христа?

Та хочеться почути від нашого українського народу слова, які колись були сказані в далекому Ізраїлі: «Ми бачили зірку Його і прийшли поклонитися Йому...».

Ясна зірка засвітила
І новину сповістила:
Дитина Божа народилась в світі,
Щоб нам усім вказати шлях до світла.

«Я — світло миру» (Іоан. 8:12) — один із найкоротших висловів Ісуса. А Його зірка стала знаменням нового часу. Віднині людина може жити вірою та надією на Спасителя світу — Сина Божого. Ісус Христос — це наша зірка спасіння від гріховної загибелі.

Цю звістку сповіщають нам отець Михайл та матінка Наталія і в своєму служінні в храмі великомученика і цілителя Пантелеймона в селі Руденківка Новосанжарського району, і у святкових виставах «Вертеп», «Розповідь ягнятка», «Традиції колядування на Україні» тощо.

А цього року на Різдво діти села Руденківка показали в храмі справжнє свято під назвою «Різдвяна зірочка». Виконавцями були: Валерія Оніпко, Марина Водолага, Діма Зайцев, Катерина Приходько, Світлана Мостова, Михайло Решітник, Станіслав Нездойминога, Юля Бондар, Мира Іванюк, Таня Соколенко, Наташа Денисенко, Женья Осіпова, Ліза Матяшенко, Діана Борт, Юля Панасенко, Яна Панасенко, Нестор Гетьман, Аня Єщенко. Яскраві костюми допомогли дітям гарно

зіграти свої ролі. Отець Михайл привітав дітей та прихожан новорічними подарунками.

З піднесеним настроєм та вірою в Божу благодать завершили богослужіння учасники. Ми, прихожани церкви, щиро вдячні отцю Михайлу Гетьману та матінці Наталії за їхню сумлінну працю. Низький їм уклін!

*Прихожани
Свято-Пантелеймонівського храму
села Руденківка
Новосанжарського району.*

Замальовки християнина

Спешите благодарить

Внаше время многие забыли про истоки своей души, откуда мы произошли и откуда берет начало наше существование. Многие заблуждались и говорили, что в основе лежит эволюция, теория взрыва и т. д. Но это не так, наш мир взял свое начало от Того, Кто находится рядом с нами, его положил Тот, Кто не забыл о нас и ведет по всему нашему жизненному пути, Тот, Кто носит много имен и является Отцом нашим и всего, что нас окружает, — это Бог. Тот, Кто есть везде, как воздух, мы не видим, но чувствуем Его. Сильным доказательством, что Бог везде, служит само неверие в вездесущие Господне или вообще в какой бы то ни было грех, беспокоящее совесть. Святой праведный Иоанн Кронштадтский пишет: «... при неверии сердце мое стесняется... мучится, ум помрачается, я нахожусь весь в безотрадном положении. Но при живой вере, что Бог есть везде, на всяком месте, и, значит, всегда со мною и во мне, мое сердце свободно, легко, живо, ум светел, я — в отрадном положении. Таким образом то самое, что меня убивает, служит разительным доказательством того, в бытии чего я сомневаюсь. Неверие потому и мучит меня, что оно есть клевета сердца моего или злого духа

на Бога, Который есть жизнь моя».

Господь никогда не забывает и не забудет нас; потому что Он сам сказал: «аще и жена забудет чадом свое — Аз не забуду тебе» (Ис. 49:15), то есть не перестану питать, охранять, защищать и спасать тебя. Именно Он дарит любовь, радость и падения, но не просто так, а для того, чтобы нас чему-то научить: одного — смиренню, другого — терпению, третьего — любви, и что главное, делает это так, как нежнейшая мать учит своего сына, придерживая и оберегая его от опасностей. Милостивый Господь, подвижимый состраданием к нашей беззаконной склонности всегда высоко о себе думать, попускает искушения, чтобы мы, осознавая свою немощь, смирились, потому что наиболее кажется

вредоносным, наибольшую приносит пользу. Так Отец Небесный попустил святому апостолу Петру трижды отказать от Него, чтобы он познал свою немощь и перестал надеяться на себя самого. Господь наш есть Бог милости и щедрот, и нам, как Его детям, нужно быть для ближних источником добродетелей. Но мы непослушные — закрываем уши и убегаем куда только можем, оттого и получаем вразумляющий урок — падение или уныние. Вот, к примеру, вспомним притчу о человеке, который шел вдоль моря и встретил Бога. Дальше они шли вместе, беседовали о чем-то, и вот человек замечает, что из двух пар следов на песке остались только одни, и с обидой спрашивает у Бога: «Неужели Ты, когда мне было плохо, оставил меня?» Господь сказал: «В тот

момент, когда было тебе тяжело, Я взял тебя на руки и понес». Вот так и мы тоже думаем, что мы одни, а на самом деле Отец наш всегда с нами, и не просто с нами, Он нас несет на Своих руках тогда, когда нас одолевают житейские трудности. Вот поэтому нужно всегда спешить благодарить Бога не только за хорошее, но и за плохое, потому что это урок для нас. Помните, что наши молитвы должны быть не только просительные, но и благодарственные. Особенно нужно постараться принести чувства благодарения в храме во время литургии, на которой приносится Богу бескровная жертва, которая называется Евхаристией, что значит «благодарение». Когда молимся, нужно постараться увидеть сердечными очами, что перед нами стоит Любовь и Безначальный Отец всей твари, Ангелов и человек, что Призывающему радуются все Силы Небесные и с любовью взирают на тебя за то, что с верою и любовью и подобающим благоговием призываешь общего их и нашего Творца Вседержителя, Коего они безмерно любят. И помните, что жить нужно так, как будто через пару минут мы встретимся со своим Создателем и при этом нам было бы не стыдно перед Ним предстать.

*Иерей Димитрий
Москаленко.*

Православна поезія

***

Коль выпадет свободный час,
Читаю старцев наставленья
Я в книге до самозабвенья
И духом в Оптиной сейчас.

К скиту ведёт тропа меня.
Вот подхожу к хибарке справа.
Монахи кроткого здесь нрава,
Не то что окаянный я.

Не счастье собравшихся людей.
Да, тут и вправду всем уютно.
Но сердце выскочит как будто:
Хотя б не выгнали в зашей.

Портреты в комнате святых.
А я забился в уголочке,
Здесь коротал бы дни и ночи,
У старцев Оптинских родных.

Кого и что вело сюда?
По большей части скорбь, лишенье,
А то и вражье наважденье —
У каждого своя беда.

И вот он, старец дорогой,
Даёт своё благословенье.
О, это чудное мгновенье!
Лицо сияет добротой!..

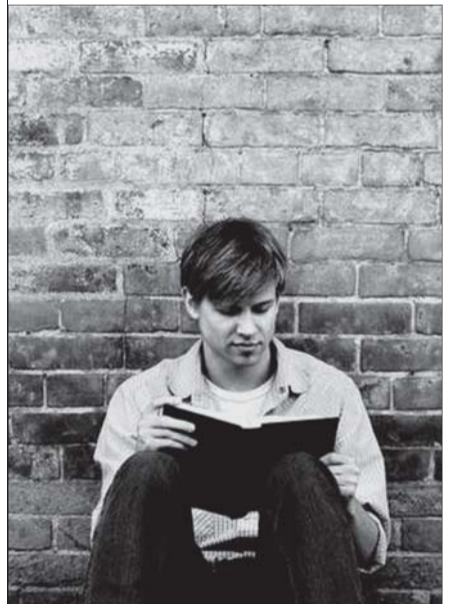
Откроет он свои уста,
И речь спасительно польётся,
Беседа долгая ведётся,
Не пропустит чего б проста.

В установившейся тиши
Я слышу слово о молитве,
О важности духовной битвы
В делах спасения души.

А я в своём углу молчу,
Внимает сердце в умиленьи.
Отбросив всё без сожаленья,
Себя вручить ему хочу.

Да, жизнь духовная трудна,
Но я готов идти по следу...
«Тебя дождемся мы к обеду?» —
Из кухни вдруг кричит жена.

Вот так всегда, мечту храня,
Я о высоком строю грёзы,
Но жизни будничная проза
Спускает за ноги меня.

***

Буква — усладенье слуха,
Глубину она не зрит.
Станем мы держаться духа,
Дух всегда животворит.

Трудно жить на белом свете:
Враг мешает, мир и плоть.
С Божьей помощью всё это
Надо нам перебороть.

Будь на правильной дороге,
Чтоб избавиться от дум,
Памятуй всегда о Боге —
Небом сделается ум.

*Валерий Мариич.
г. Полтава.*

«Блаженны милостивые», или Полт

Среди документов, бережно сохранных некогда монахиней Антонией (Жартовской, похороненной в ограде Полтавского Крестовоздвиженского монастыря), мне однажды пришлось наткнуться на несколько нотариальных копий с завещаний, относящихся по времени к рубежу XIX и XX веков. Признаться, читать их было сложно — дореволюционная каллиграфия с «завитушками», специфическое изложение, плотность написания... Но осознание того, что у рачительной матушки, своеобразного епархиального архивариуса советских времен, ничто не хранилось «просто так», заставило меня все же поусердствовать.

Одна из этих пожелтевших от давности бумаг имела следующее содержание: «Государственный крестьянин Херсонской губернии и уезда Владимирской волости, местечка Владимировки Демьян Кириллович Шатохин, помня час смертный и желая, чтобы по смерти о упокоении души его и родных его приносили святым Храмом Господу Богу молитвы, с Высочайшего соизволения жертвует Киево-Свято-Троицкому общежительному монастырю собственное ему принадлежащее недвижимое имение, состоящее в Полтавской губернии Кременчугского уезда, в даче деревни Веселой с хуторами, в участке под названием деревня Жужмановка Нагорная, доставшееся ему от дворянина Сергея Николаевича Тройницкого по купчей крепости, совершенной 5 июля 1885 года.

Пожертвование сие он, Шатохин, учинил, во-первых, со всеми в имении этом усадебными, пахотными, сенокосными и других наименований удобными и неудобными землями, коих по крепостным документам числится всего двести четыре десятины, четыреста восемь сажен (1 десятина равна 1,0925 гектара, 1 сажень равна 2,1336 м. — Т. Ч.).

Во-вторых, с лесами, водами и всякого рода угодьями, с домами и всеми другими строениями в том имении ему принадлежащими, с деревянной ветреной мельницею, рыбными ловлями, и со всеми вообще обзаведениями оброчными и доходными статьями без всякого исключения. В-третьих, со всеми по этому имению обязательствами и законными исками, а так как имение это, по залоговому свидетельству заложено в Полтавском Земельном Банке в сумме пятнадцать тысяч рублей закладными листами сроком с 1 июля 1886 года, на срок три с половиной года, то и с переводом на монастырь лежащего на этом имении долга Банку, коего на 1 июля 1894 года числится четырнадцать тысяч двести пять рублей тридцать две копейки, и всех обязательств, требующих от заемщиков уставом того Банка.

В-четвертых, с тем еще, что он, Шатохин, оставляет за собой и женой своей Марьей Яковлевной Шатохиной пожизненное право проживать на монастырском содержании в половине жилого дома при сказанном выше имении, но без вмешательства во владение или пользование жертвуемой землею, угодьями и доходами от нее поступающими в полную собственность Киево-Свято-Троицкого общежительного монастыря...

Жертвуемое Шатохиным по сей записи имение на изложенных выше условиях Киево-Свято-Троицкий общежительный монастырь в лице своего настоятеля Архимандрита Ионы принимает с Высочайшего соизволения Государя Императора (речь идет о

Приблизился Великий пост — время, зовущее к осмыслению своей жизни, покаянию, добрым делам. Одним из видов последних является меценатство, благотворительность, или филантропия. Значение этих понятий словари толкуют нам как оказание добровольной, бескорыстной и безвозмездной помощи в целях содействия нуждающимся людям, решения общественных проблем, а также усовершенствования условий жизни ближних.

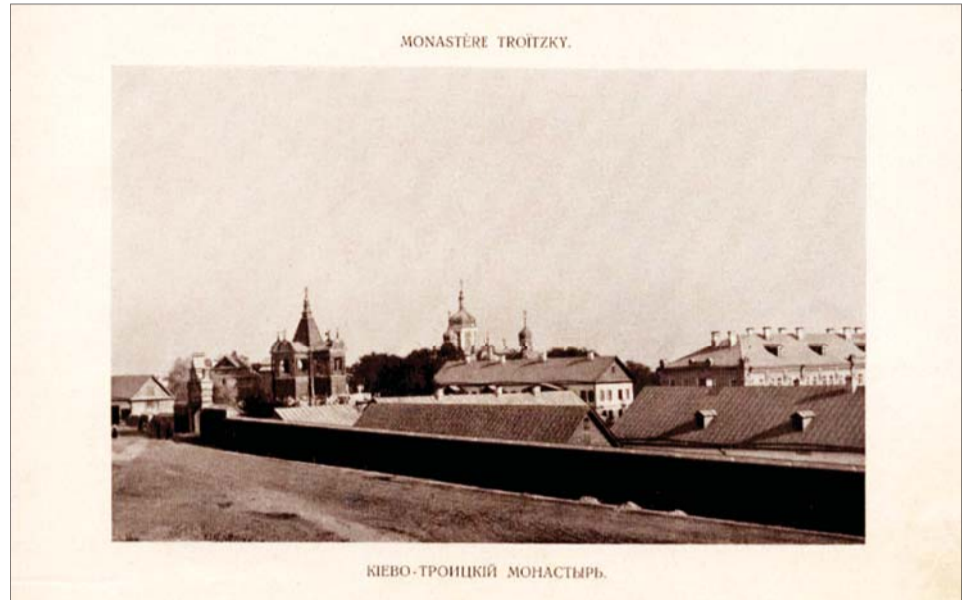
Прискорбно осознавать, что слова сии в наше время имеют несколько «давний» оттенок. Ибо неустанно беднеют наши души, предающие забвению истинную благотворительность, и оскудевают руки, забывающие дарить «во славу Божию». Но при этом россыпью множится «модное» спонсорство — горделивое и величавое, громко воспеваемое сильными мира сего. Столь значимое для этого брэнного бытия, оно преимущественно отнюдь не спасительное, так как соткано из тщеславия и самолюбия, напыщено гордыней, дышит выгодой и расчётом.

А ведь в добрые старые времена, весьма не далёкие от нас, мудрые предки наши благочестивыми своими делами, совершаемыми в тайне и не для людской огласки, строили себе «обители на Небесах». При этом пеклись как о своём спасении, так и о своём семействе. Ибо милостыня, творимая жертвователями, покрывала множество их личных грехов, отмаливала усопших сродников, благословляла грядущий род.

Приоткрою ветхую архивную завесу и назову имя одного из благотворителей полтавской земли — человека, так сказать, из «простых», но совершившего в своё время далеко не «простое» пожертвование. К сожалению, прошедшая безбожная эпоха предала эту личность глубокому забвению, а «дело его рук» стёрла с лица земли. Однако в своём абсолюте история никогда не умирает и, главное, не молчит. Движение фактов и событий то смыкает, то размыкает её живую цепочку. Казалось бы, уже безвозвратно ушедшее и трагически погибшее вдруг начинает напоминать о себе, приходя в новом измерении и несколько ином воплощении...

Николае II. — Т. Ч.). Государь Император по всеподданнейшему докладу Обер-Прокурора Святейшего Синода согласно определению Святейшего Синода во 2-й день сего года Высочайше соизволил на укрепление за Киево-Свято-Троицким общежительным монастырем жертвуемой крестьянином Шатохиным на предложенных им условиях вышесказанной земли с постройками.

Сей документ был составлен киевским нотариусом И. А. Викторovým

Киевский Свято-Троицкий монастырь, которому были подарены земли в Полтавской губернии.

18 мая 1894 года и подписан в предместье Зверинец (лежащем в ограде Киевского Свято-Троицкого общежительного монастыря) лично крестьянином Д. К. Шатохиным и архимандритом Ионой (Миросниченко). Акт совершался в присутствии троих важных свидетелей — столичных жителей подпоручика В. Ф. Вояковского, мещанина Ф. И. Жиденкова и отставного кандидата Н. Е. Ермолаева. Двумя месяцами позже Киевская обитель в лице иеромонаха Варлаама (фамилия неизвестна) была введена во владение всем недвижимым имением полтавского благодетеля.

Спустя некоторое время, 31 октября того же 1894 года, Демьян Кириллович Шатохин совершил акт купчей крепости со своим соседом господином Ганном. Условия финансовой операции в архивных бумагах были изложены таковым образом.

«Я, дворянин Николай Васильевич Ганн второй, продал Государственному крестьянину Демьяну Кирилловичу Шатохину, из принадлежащего мне недвижимого имения, состоящего в Полтавской губернии, Кобелякского уезда, при деревнях Ганновке и Александровке, доставшегося мне по наследству от умерших отца моего майора Василия Николаевича и матери Александры Яковлевны Ганн по разделу с сонаследниками, 3 апреля 1894 года, а именно. Первое, при деревне Ганновке, восемьдесят пять десятин четыреста семьдесят сажен удобной и неудобной земли, в границах со сторон: 1-е, пустошь Суприковщина, Лутовиновка тоже и владения наследников поручика Николая Васильевича Сушкова, 2-е, моего продавца, продавшего ему же, Шатохину, моей купчей крепости, 3-е, моего продавца, свободного от продажи участком выше, от дачи деревни Ганновки, под названием вторая часть той деревни, и 4-е, Харьковско-Николаевская железная дорога. И второе, при деревне Александровка, тридцать шесть десятин одну тысячу двести двадцать сажен, в границах со сторон: 1-е, наследников поручика Николая Васильевича Сушкова, 2-е, жены дворянина Ольги Васильевны Фон Фишбад, 3-е и 4-е, моего продавца продаваемого ему же Шатохину по сей купчей крепости.

А всего в двух участках, сто двадцать одну десятину одну тысячу шестьсот девяносто сажен, со всеми без исключения находящимися на ней постройками...

Взял я, Ганн второй, за то проданное имение денег серебром двадцать семь тысяч триста семьдесят семь рублей,

считая в той сумме и долг Государственному Дворянскому Земельному Банку в сумме... в количестве шести тысяч семи рублей и в количестве двух тысяч ста рублей, переведенный на покупателя.

До сего означенные имения от меня Ганн второго никому не продано, не передано, не отписано и в аренде не состоит...».

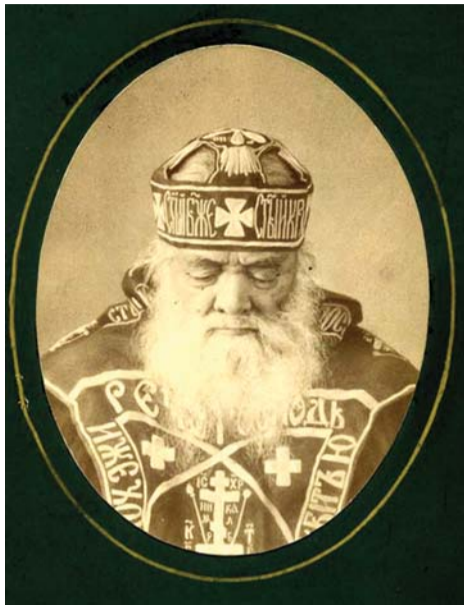
К изложенному выше тексту следует добавить, что у потомственного дворянина Ганна часть его бывшего владения находилась с 1887 года в залоге в Государственном Дворянском Земельном Банке. Крестьянин Шатохин, совершая данную купчую крепость, помимо уплаты немалых денег, взял на себя и обязательство погасить долг указанному Банку по первой ссуде в сумме 5810 рублей и 17 копеек и по второй — 2007 рублей 55 копеек, с условием платежа начисляемых процентов на этот кредит.

По прошествии двенадцати лет с момента приобретения ганновского имения Демьян Кириллович подарил последнее тому же Киево-Свято-Троицкому монастырю. В 1906 году он составил такое завещание: «Во имя Отца и Сына и Святаго Духа. Аминь. Я, нижеподписавшийся, крестьянин Демьян Кириллович Шатохин, находясь в здравом уме и твердой памяти, делаю на случай моей смерти, относительно принадлежащего мне имущества, следующее завещательное распоряжение... вновь приобретенное мое недвижимое имение, состоящее

На этом месте некогда возвышался Покр

Полтавський скит от Київської обителі

Оснoвaтeль и нaстoятeль Кieвскoгo Святo-Трoицкoгo мoнaстeрy прeпoдoбный Иoнa Кieвский.

в Полтавской губернии, Кобеляцкого уезда, при селе Ганновке, да включающее в себя сто двадцать одну десятину и тысяча восемьсот девяносто сажень разнородной земли, со всеми в этом имении явными и неявными постройками, и всякого рода угодьями и дородными степями, единым словом вышеназванное имение в полном его составе завещаю в собственность Киево-Свято-Троицкому общежительному монастырю с тем: а) чтобы завещаемое имение вечно принадлежало названному монастырю, без права продажи этого имения монастырям; б) чтобы доходы от этого имения употреблялись исключительно на содержание и благолепие церкви, устроенной во имя Покрова Пресвятой Богородицы, на ранее сего подаренной мною тому же монастырю засева в количестве двухсот четырех десятин четырехсот восьми сажень, со всеми на этой земле постройками, состоящее в Полтавской губернии Кременчугского уезда, вдали деревни Веселой с хуторами, в участке под названием Жужмановка-Нагорная, по дарственной записи, утвержденной столичным Нотариусом Полтавского окружного суда 18 мая 1894 года... д) все движимое имущество мое, в чем бы оно не располагалось, за исключением моей квартирной обстановки, которая остается в подчиненности пользования дочери моей Параскевы, находящейся в занимаемой мною

усадьбе в деревне Веселой, завещаю в повечную собственность тому же Свято-Троицкому монастырю».

Для большей ясности необходимо сказать, что указанная Киевская Свято-Троицкая обитель была основана архимандритом Ионой (Мирошниченко, ныне преподобный) в 70-х годах XIX века. Он, человек высокой подвижнической жизни, удостоившийся в земном бытии неоднократного посещения Пресвятой Богородицы, был выходцем из мещанской семьи посада Крюкова Кременчугского уезда.

Судя из всего вышеизложенного в документах, именно к нему, кроткому и смиренному Божьему угоднику, к своему, так сказать, земляку, столь открыто расположилась душа крестьянина Шатохина. И именно монастырю этого святого сотворил он величайшую милость — щедро и без оглядки.

Так, собственно, и фундировалась на полтавской земле еще одна святыня — некое продолжение киевского Божьего удела. А уцелевшие шатохинские бумаги послужили ключом к открытию тайны ее бытия.

«Контурь» жизнедеятельности этой обители вырисовались для меня несколько позже — из рассказов старожилов. Правда, они «нечеткие», большею частью лишь «набросками», ибо реальных очевидцев практически уже не осталось — время берет свое. Но сведя все воедино, можно рассказать хоть нечто...

Начиная с конца 1894 года, на подаренной Демьяном Кирилловичем земле стал обустраиваться обширный скит, выполняющий функцию своеобразного хозяйственного подворья для столичного монастыря. От названия главного и единственного храма новосозданный монастырский оазис именовался Покровским, а территориально он относился к Солоницкой волости Кременчугского уезда. Что касается расположения этого братского поселения, то находилось оно в населенном пункте, именуемом Жужмановка-Нагорная (в советское время это село получило название Верхняя Жужмановка, сейчас принадлежит к Козельщинскому району). Непосредственное же нахождение скита было на местности, носившей в народе название «Гноивка» или «Гноивское» (вероятно,

от тамошних хуторов Гноевых). Последние со временем исчезли, но в обиходе за скитом закрепилось не весьма благозвучное название «Гноивский». Несмотря на то что Покровский скит лежал на земле, принадлежавшей Полтавской губернии, в ее епархиальных документах он никогда не значился, а, судя по всему, подчинялся напрямую Киевской митрополии.

Ныне уже покойный житель села Верхней Жужмановки, Павел Кириллович Чубук, — в прошлом (как, кстати, и многие его родственники) активный прихожанин скита, поведал о том, что монастырское поселение возникло непосредственно вокруг дома Демьяна Кирилловича Шатохина. Стояла усадьба благодетеля на красивом возвышенном месте, очерченном с одной стороны разлогим волнистым полем, а с другой — гористыми склонами и глубоки ярами. У «подножья» имения лежало село, немалое по тем временам и «разрезанное» глубокими извилинами на два «кутка». Там же, внизу, был ископан (вероятно, уже при Шатохине) ставок — небольшой размерами, но достаточно глубокий. К водоему примыкала гребля.

Неподалеку от дома Демьяна Кирилловича били из-под земли источники удивительно вкусной и целебной воды. Нынешние ее исследования показали, что по составу она и сейчас особо богата серебром и многими другими полезными составляющими. Рачительный хозяин Шатохин оборудовал над живоносным истоком добротный колодец, называемый в народе «журавель». Рядом с ним, уже во времена монастырской жизни, была обустроена купель, предназначенная для Крещенского освящения и всегдашнего окунания с целью получить исцеления от различных недугов, в частности, от бездетности. «Обшита» внутри дубовыми бревнами, она была глубокой, к ней вела кладка. Зеркально чистая вода обрамлялась кустами калины.

Главным украшением шатохинской земли был величественный Свято-Покровский храм. Место под его застройку благословил 25 октября 1891 года сам архимандрит Иона. Кто же являлся автором, ныне не ведомо. Каменная, в одной связи с колокольней, церковь была небольших размеров, но поразительно красива. Местные жители говорили, что по архитектурной изысканности она практически не уступала своему недалекому соседу

— Рождество-Богородичному собору Козельщинской женской обители (детичу полтавского епархиального архитектора Гурьянова). Расписан храм не был, но жемчужиной его внутреннего убранства являлся резной иконостас из красного ореха. Святыня отапливалась, что было несчастным явлением в те времена.

Следует отметить, что монастырский скит «родился» спустя несколько лет после возведения Покровской церкви. Но возростал он быстро, словно гриб после дождя. Львиную долю своего времени братия трудилась «по хозяйству». Физической работы хватало сполна, ибо отличался этот оазис своими огромными раздольями пахотной земли и немалым животноводческим подспорьем. Важной составляющей монастырских забот являлось и пчеловодство.

Для обработки урожая монахи и трудники применяли молотилки и так называемые турецкие моторы-нефтянки, которых у них на хозяйстве имелось несколько. Основные посевные и уборочные работы выполняли на телегах с помощью волов. Таковых разводилось на скиту в большом количестве. Хлеб перемалывался на муку на собственной скитской мельнице.

Помимо земельных и животноводческих работ, насельники несли послушание в погребях (кстати, последние, капитальные и добротные, сохранились доселе) — заготавливали соленья и пряности. Содержимое находилось в огромных дубовых бочках вместимостью до ста ведер.

В короткие сроки в обители был засажен монастырский сад. Ухоженный, дородный, он давал обильные урожаи. «Какие там были прекрасные яблоки и груши, — вспоминает старожил Вера Остаповна Шаповал, — а сливы величиной с куриное яйцо». По склонам горы монахи разбили земляные террасы в несколько ступенек. На них красавалась клубника отборных сортов и росли пышные кусты смородины. Весь садово-огородный участок по контуру опоясывали ореховые деревья, а над водоемами склонялась калина. «Красиво там была, словно в раю, — восхищенно рассказывает местная жительница Надежда Ивановна Дикая. — Летом все благоухало. Пели птицы. А вдали за обителью виднелся дубовый лес».

*Татьяна Черкасец.
Окончание следует.*

Покровский храм скита Киевского Свято-Троицкого монастыря.

Бывший скитский источник.

Могутнє коріння Павловських

Іван Францович Павловський.

Ім'я Івана Францовича Павловського по праву посідає почесне місце в пантеоні видатних полтавців, які увічнили наш край своєю подвижницькою дослідницькою працею. Педагог, організатор музейної та архівної справи, один з творців і незмінний секретар Полтавської архівної комісії та редактор багатьох її видань, вдумливий дослідник історії краю, збирач і хранитель пам'яток старовини — ось не повний перелік сфер діяльності І. Павловського. Іван Францович залишив по собі доволі велику наукову спадщину, що обіймає наукові роботи, опубліковані за його життя, а також архів, який ще чекає на своїх дослідників.

На тлі численних заслуг Павловського подекуди відходить у тінь, власне, сама його непересічна особистість. Тим часом, риси характеру Івана Францовича, його моральні принципи й визначили людську долю дослідника, його шлях у науці і громадській діяльності. Іван Павловський був сином, братом, батьком, чоловіком, дідом. Історичні матеріали, які відображають уклад родинного життя у його родині, на думку російського генеалога Ірини Анісімової, мають велике наукове значення. Павловські жили насиченим, духовно вмотивованим життям. Тому-то вивчення деталей біографії кожного

з членів цієї родини і, передусім, самого І. Ф. Павловського є змістовним доповненням до загальної картини суспільних відносин у Росії й на Україні, починаючи з другої половини XIX століття і до наших днів.

Рід Павловських походив з Польщі, а саме з Познані. Згодом сім'я переїхала до Росії, в Калузьку губернію, де й народився первісток — син Іван. У наступному Павловські оселяються на Полтавщині (спершу в Хомутці Миргородського повіту), яка стає їхнім прихистком назавжди. В родині Франца-Ксаверія Павловського (батька Івана Францовича) було четверо дітей: син та три доньки. Син Іван (народився 22 січня 1851 року), доньки: Віра, Ганна та Ольга. Відомості про вік Віри та Ольги містяться у «Свідоцтві другої гільдії». Цей документ був виданий батькові І. Павловського в 1881 році і засвідчував присвоєння звання купця другої гільдії Францу-Ксаверію Павловському. У документі наводиться й «Список семейства: Франц-Ксаверий Осипович Павловский — 66, его жена Александра Ивановна — 56, их дочери: Вера — 20, Анна — 16». З цього видно, що на 1881 рік з батьками в Миргородському повіті проживало двоє дітей, молодші доньки — Віра та Ганна. До речі, відомості про долю Ганни відсутні. А от про Віру та Ольгу певні свідчення залишилися. Віра Францівна була заміжня за Василем Павловичем Катрановим, учнем Івана Францовича Павловського в Петровському Полтавському кадетському корпусі. Батько Василя Павловича, Павло Іванович Катранов, деякий час був настоятелем Стрітенської церкви у Полтаві, а потім служив на посаді законовчителя в Петровському Полтавському кадетському корпусі та настоятелем корпусного Сампсонівського храму. На 1903 рік В. П. Катранов — підполковник, командир 6-ї батареї артилерійської бригади, служив у Севастополі. На цей час у Василя Павловича та Віри Францівни Катранових була єдина донька Ольга. Маючи за чоловіка людину «происхождения неблагородного», Віра не мала змоги навчати свою доньку у Смольному інституті, тобто в Імператорському Вишньому товаристві шляхетних дівчат.

Але бажання влаштувати Ольгу в цей навчальний заклад у Віри Францівни було дуже великим. І ось тут у нагоді стають зв'язки брата. Іван Францович проявив себе в цій ситуації як турботливий брат і уважний дядько. Саме в 1903 році Павловський отримує дворянство. Що саме він зробив, щоб влаштувати небогу до Смольного інституту, невідомо, але Ольга навчалася та успішно в 1910 році закінчила цей навчальний заклад.

Інша сестра І. Павловського Ольга вийшла заміж за Річарда Густавовича Руппенейта. Річард Руппенейт отримав освіту в Полтавській класичній гімназії та в Чугуївському піхотному юнкерському училищі. Був учасником російсько-турецької війни 1877–1878 років та російсько-японської війни 1905–1906 років. Зробив блискучу військову кар'єру, був нагороджений за заслуги перед Батьківщиною багатьма орденами.

В шлюбі з Ольгою Павловською у Річарда Руппенейта народилися діти: сини Володимир, Микола та донька Олена. Про доньку відомості відсутні. Доля синів Ольги Францівни склалася трагічно. Старший син Володимир народився в Кременчуці. Як і батько, отримав військову освіту — закінчив Петровський Полтавський кадетський корпус, Михайлівське артилерійське училище та Михайлівську артилерійську академію. Брав участь у російсько-японській війні. Після Жовтневого перевороту 1917 року Володимир лишився на військовій службі в новій владі. До 1929-го служив в Артилерійському управлінні РСЧА. Матеріали про подальшу долю знаходимо в справі про розстріл Володимира. Далі мовою оригіналу:

«Руппенейт Владимир Ричардович
 Год рождения: 17 июля 1880 года
 Национальность: русский
 Уроженец: г. Полтава
 Место проживания: г. Москва, Колпачный пер., д. 4, кв. 2
 Образование: высшее
 Партийность: беспартийный
 Род занятий: помощник председателя Арткома Арт. управления РККА
 Арестован: 15 ноября 1929 года
 Осужден: Коллегией ОГПУ (16 октября 1930 года)

По обвинению в: вредительской контрреволюционной деятельности

Приговор приведен в исполнение: 20 октября 1930 года

Реабилитирован: 27 декабря 1957 года, определением Военной коллегии Верховного суда СССР

Место захоронения: Ваганьковское кладбище».

Другий син Ольги Францівни та Річарда Густавовича, Микола, як і його брат, закінчив Петровський Полтавський кадетський корпус, згодом — Михайлівське артилерійське училище, пізніше — Михайлівську артилерійську академію. Зробив вдалу військову кар'єру. На жаль, сталінська репресивна машина на оминула Миколу Річардовича. Його було розстріляно 3 травня 1938 року в Ростовській області. Та повернемося до самого Івана Францовича.

Іван Францович Павловський народився 9 (22) січня 1851 року в с. Боброве Калузької губернії. 1870 року він закінчив Полтавську цивільну гімназію, а 1874 року — Київський університет святого Володимира: історико-філологічний факультет із ступенем кандидата. Тоді ж Павловський повертається до Полтави і влаштовується до Петровського Полтавського кадетського корпусу на посаду викладача історії. Праця у цьому навчальному закладі стала справою життя Івана Францовича. Йй він віддав майже сорок років, аж до своєї відставки у 1913 році.

У родині Івана Павловського підросли п'ятеро доньок — Олександра, Віра, Антоніна, Надія і Любов. Дружиною Івана Францовича була Ольга Олександрівна (в дівоцтві Несвіцька). Йдеться про рідну сестру відомого полтавського лікаря Олександра Олександровича Несвіцького.

Рід Несвіцьких був добре знайомий у місті. Батько Ольги та Олександра — Олександр П. Несвіцький — Петрович або Павлович, у різних джерелах по-різному, а, можливо, навіть Костянтинівич. Останнє припущення ґрунтується на щоденнику О. Несвіцького-молодшого, а саме на спогадах про його кузена Петра Івановича Ветвеницького. Мати Петра Івановича Катерина Костянтинівна (в дівоцтві Несвіцька) була донькою петербурзького священика Костянтина Петровича Несвіцького. Можна припустити, що у цього священика був син Олександр, в майбутньому батько нашого полтавського лікаря. Олександр Несвіцький-старший закінчив у 1851 році Петербурзьку Академію мистецтв та отримав звання вільного художника. У своїх роботах він використовував форми неоросійського стилю і неоренесансу. Деякий час Олександр був міським архітектором у Кременчуці. Під його керівництвом побудовано Успенську церкву на Крюківському цвинтарі (збереглася до наших днів) та Олександрівське реальне училище у Кременчуці, нині в ньому розміщується авіаційний коледж.

До зрілого віку дожили тільки чотири доньки Павловських: Олександра (народилася 1886 року), Віра (народилася 1888 року), Антоніна (народилася 1890 року) та Любов (народилася 1894 року). Надія 1892 року народження померла в дитинстві. Про сімейний стан І. Ф. Павловського сповіщає запис у дворянській родословній книзі Полтавської губернії: «Указ Герольдії об утвердженні в дворянстві от 27 октября 1903 года №2635».

Зі спогадів П. Ф. Волошина-Петриченка, випускника кадетського корпусу, дізнаємося цікаві відомості про Павловського і його доньок.

Петровський Полтавський кадетський корпус. Кінець XIX — початок XX століття.

І. Ф. Павловський з дружиною та доньками.

Подружжя Пономаренків: Леонід та Олександра, старша донька І. Павловського.

Подружжя Пономаренків: онук І. Павловського Леонід і Людмила.

Далі мовою оригіналу. «Иван Францевич Павловский, историк, автор исторических исследований, гласный думы, мужчина большого роста, говорит басом, имеет собственный домик в Кабешанах — предместье Полтавы. Женат, имеет четырех детей, все девочки и все хорошенькие. Криклив, но добр до неприличия. Распустил кадет до предела. Прозвища: Солон, биндюжник, Кабешанец». Про доньок Павловського П. Ф. Волошин-Петриченко пише наступне: «...с целым выводком девиц является Иван Францевич Павловский. Его дочери на балах успеха не имеют: еще бы! дочери Солона, Кабешанца, героя баллады с «бумагой»! А жаль! Потому что дочери его настоящие красотики, одна лучше другой, а две старшие, которым в мое время было 16 и 17 лет, в последствии были всеми признанные полтавские красавицы». Згодом молодші доньки Павловського, Антоніна і Любов, поєднали свої долі з випускниками кадетського корпусу.

Антоніна Іванівна одружилась з Володимиром Федоровичем Коваржиком, чехом за походженням. Батько Володимира, Федір Осипович Коваржик, викладав курс математики в кадетському корпусі. Володимир Коваржик був військовим. У Антоніни Іванівни та Володимира Федоровича Коваржиків народився син Ігор. Проте подальша доля

подружжя та його нащадків наразі не відома.

Любов Іванівна була у шлюбі з Андрієм Міронцем. Відомості про цю родину мізерні. В Андрія і Любові народилися донька Ольга і син Ігор, котрі вже померли. Відомо, що Ольга Андріївна (1922 року народження) продовжила справу свого діда, ставши вчителем. Довгий час вона вчителювала у полтавській школі №1, кілька років була завучем цієї школи, звідки й пішла на заслужений відпочинок. Чоловіком онуки Павловського став Павло Половко. У 1951 році у сім'ї Половко народився син Віктор.

Олександра Іванівна Павловська була у шлюбі з Леонідом Степановичем Пономаренком. У цій родині народилися четверо синів. Микола та Володимир померли в дитинстві. Леонід Леонідович (народився в 1920 році) ще десятикласником завоював звання чемпіона з шахів Полтавської області. З початком Великої Вітчизняної війни був призваний на фронт з другого курсу фізико-математичного факультету Київського університету і загинув у перші дні війни. Останнім у родині Пономаренків народився син Володимир, названий на честь померлого брата. Володимир Леонідович після закінчення середньої школи в 1940 році був призваний до лав Червоної Армії.

Учасник та інвалід Великої Вітчизняної війни, нагороджений багатьма орденами та медалями. Володимир закінчив Ленінградське військово-інженерне училище і Військово-політичну академію ім. В. І. Леніна. Полковник у відставці. Кандидат економічних наук. Володимир Леонідович Пономаренко одружений з Людмилою Олексіївною Шестухіною. Від цього шлюбу народився Юрій Володимирович Пономаренко, котрий, в свою чергу, має сина Володимира та доньку Тетяну. Тетяна підтримує родинні традиції і, як її прапрадід І. Ф. Павловський, також вчителює. У Тетяни є донька Катерина — прапраправнучка нашого славетного земляка. Нащадки Олександри Іванівни та Леоніда Степановича Пономаренків мешкають у С.-Петербурзі.

Доля подружжя Пономаренків — доньки І. Павловського Олександри та його зятя Леоніда Пономаренка — теж по-своєму цікава. Олександра Іванівна після закінчення гімназії навчалася на фельдшерсько-акушерських курсах, які успішно закінчила. Згодом довгий час працювала фельдшером і акушеркою у селах Тарандинці та В'язівка, а з часом у Лубнах. Там же побралася з Леонідом Степановичем Пономаренком. До речі, їх вінчання відбулося в один день з весіллям її сестри Антоніни Іванівни й Володимира Федоровича Коваржика.

Леонід Степанович походив з роду священника Полтавської єпархії. Після закінчення Полтавської духовної семінарії у 1892 році працював учителем у Кременчуцькому міському навчальному народному училищі. З 31 січня 1894 року Леонід Степанович Пономаренко — наглядча Переяславського духовного училища, потім — учитель співів Борисоглібської церковнопарафіяльної школи у Переяславі. Є свідчення, що певний час Леонід Пономаренко працював учителем підготовчих класів при Сімферопольському духовному училищі. Згодом його плани змінилися. Пономаренко вступає до Демидівського ліцею, який закінчує зі ступенем кандидата юридичних наук. 11 вересня 1904 року він отримує призначення молодшого кандидата на судові посади при Полтавському окружному суді. В послужному списку Л. С. Пономаренка є детальний запис про сімейний

стан, зокрема, про його дружину та час вступу до шлюбу: «Женат на дочери действительного статского советника Александре Ивановне Павловской. Вступление в брак 11 июля 1910 г.». Останній чин, що згадується у справі, — надвірний радник, який Леонід Пономаренко отримав 30 квітня 1914 року.

У радянські часи Леонід Степанович працював юрисконсультком, потім на різних секретарських посадах у Лубнах. Про службу Л. Пономаренка на початку 20-х років у своєму щоденнику згадує Олександр Несвіцький: «Наш родственник Леонид Степанович Пономаренко поехал на службу помощником сельского писаря в село Поставки Золотоношского уезда за вознаграждение 3½ пуда пшеницы. По окончании Полтавской семинарии, он окончил Ярославский лицей, был при Полтавском окружном суде, был судьей в городе Зенькове, а затем членом Костромского окружного суда. Бывший председатель Лубенского окружного суда служит сельским писарем в одном селении Лубенского уезда. Служит ради только пропитания...» Цей запис датовано 21 серпня/3 вересня 1921 року. Помер Леонід Степанович Пономаренко 27 листопада 1949 року. Його дружина Олександра Іванівна пережила свого чоловіка на тринадцять років.

Ще одна донька І. Павловського, Віра Іванівна, вийшла заміж за Івана Митрофановича Фролова та залишилася жити у Полтаві. Подружжя Фролових мало двох синів Дмитра й Анатолія та доньку Галину. Саме у родині доньки Віри й доживав віку Іван Францович. Сім'я мешкала у батьківській оселі по вулиці Пушкінській, 48.

Павловський був чуйним уважним батьком. Працюючи над своїми дослідженнями, він кожного літа, під час канікул, виїжджав до Санкт-Петербурга працювати в архівах. Щоразу він брав із собою одну із доньок. У столиці дівчата мали змогу відвідувати музеї, бібліотеки та знайомитися з визначними пам'ятками міста. У Полтаві Павловські ходили до театру та в кіно.

Авторитет батька у родині Павловських був на найвищому рівні. І це зрозуміло. Івана Францовича поважали в місті, його ім'я знали й у столиці. Красномовним свідченням цьому є численні нагороди, які отримував І. Ф. Павловський впродовж своєї багаторічної наукової і педагогічної діяльності. Він був нагороджений орденами: святого Станіслава III ступеня (1879), святої Анни III ступеня (1883), святого Станіслава II ступеня, святого Володимира IV ступеня, святого Володимира III ступеня. 1909 року Павловський стає навіть дійсним статським радником (відповідає військовому званню генерала), одержує відзнаки особисто від царя Миколая II.

За час вчителювання І. Ф. Павловського в кадетському корпусі випускниками стали 2225 кадетів, які згадували свого наставника як рідного батька і пронесли ці спогади крізь усе своє життя. «Милейший Иван Францевич» — саме так називали випускники кадетського корпусу свого вихователя. І це не данина поблажливості. Любов до історії рідного краю, пробудження живого інтересу до її сторінок, врешті, діяльна допомога у справі збереження пам'яток старовини — ось що набували кадети завдяки спілкуванню з Павловським. Майбутні офіцери проймалися щирим почуттям шани до рідної землі, пишались її славетним минулим. Саме тому, попри усі негоди, служили своїй Вітчизні чесно і самовіддано.

Оксана Сальнікова,
завідуюча відділом охорони
культурної спадщини Державного
історико-культурного заповідника
«Поле Полтавської битви».

Священное Писание в камне

Продолжение.
Начало в №9–11(2014), 1(2015).

Функциональная типология

Православный храм несет одну главную спасительную цель — собрание Церкви, христианской общины под свой покров. Именно здесь, в храме, христиане возносят единую молитву Богу и, соединяясь в Тело Христово через участие в Святах Таинствах Церкви Христовой, обретают через очищение от грехов тот единственный путь, который откроет верным чадам Христовым, обоженным и чистым сердцем, врата уготованного вечного Царства Небесного.

В виду того, что храмы строились и строятся в разных специфических условиях, разных местах, разных размеров, их посещают разные люди, и по множеству других факторов они делятся на такие основные группы (большинство из которых могут соединять две или несколько особенностей): приходские, соборные кафедральные, монастырские, больничные, военные, тюремные, кладбищенские, училищные, академические и университетские, домовые, безприходские.

Богословская символика православного храма

Храм вообще есть подобие вселенной, значительно низшее своего оригинала в действительности, но несравненно высшее его по смыслу. Смысл же храма заключается в том, что он есть проект вселенной... — писал в XIX веке русский религиозный мыслитель Николай Федоров.

В Византии понятия «храм-вселенная», «храм-космос», «храм — земное небо» получили наиболее выпуклую богословскую и архитектурную разработку. Но идея эта определялась и раскрывалась во всей полноте постепенно, начиная со скинии Моисея и храма Соломона. Но и скиния, и Соломонов храм были несоизмеримо далеки от нее и были совершенно бессильны выразить эту идею Церкви Божией.

«Храм — это глубоко величественный и глубоко идейный образ Церкви Иисуса Христа, распространенный по всем странам мира, сущий в нем от начала и созерцаемый в перспективе всех ее веков».

Сближение понятий христианского храма и Христовой Церкви встречается еще у святителя Иоанна Златоуста. Сближая Церковь верующих, этот живой храм Божий, со зданием храма, Златоуст учит, что каждый из верующих и все вместе суть храм и все народы суть

Христос Вседержитель. Мозаичное изображение главного купола собора Святой Софии в Киеве.

четыре стены, из которых Христос создал единый храм.

Позднее христианский храм, с одной стороны, сближается со скинией, с другой, в нем видят подобие мироздания. Так, блаженный Симеон Солунский учит: «Алтарь, где находится святая святых, образует небо и то, что превыше небес, а собственно храм и притвор означают землю и все, что на земле».

Как Пресвятая Троица состоит из Трех Ипостасей, и человек трехчоставен (как образ Божий), так и храм состоит из трех частей: притвор символизирует Ветхий Завет, прошлое мира, это словно «тело»; храм символизирует Новый Завет, настоящее мира, это «душа» храма; алтарь — будущее вселенной, это «дух», область света, «страна живых», блаженный Рай, вечное Царствие Небесное. Купол — символ Господа-Вседержителя, Творца Вселенной, опираемый на четыре столба — символы четырех Евангелий, апостолов, святых.

Если Восток есть область света, «страна живых», место Рая, то запад — страна заходящего и как бы умирающего солнца, это область мрака, скорби, смерти, зла, греха, власти дьявола, область вечного жилища мертвых, чающих воскресения и суда, область адских мучений... Поэтому в Византии еще по распоряжению императора Константина, а позднее и на Руси все захождения совершались, как правило, в притворе, т. е. западной части храма. Вспомним и чин отречения от сатаны во время Таинства Крещения, предписывающий трижды дунуть (плюнуть) на запад, затем отречься от сатаны и всех дел его.

Также это отразилось и в настенной росписи: в древних храмах на западной

стене изображается Страшный Суд, иногда — видение пророком Иезекииелем воскресения костей на поле, или изображение вечных мучений в адском огне и скрежет зубов (к примеру, в Кирилловской церкви Киева), или сцены суетных и греховных земных удовольствий (на лестнице в притворе Софийского собора в Киеве) и т. п.

Великие соборы Святой Софии в Константинополе, Киеве, Новгороде были созданы во имя Ипостасной Премудрости Божией, о которой учил еще первый строитель храма истинному Богу, премудрый царь Соломон, прозревший истинный смысл и будущий замысел Бога: «Премудрость созда себе дом и утверди столпов седмь: закла своя жертвенная, и раствори в чаши своей вино, и уготова свою трапезу: посла своя рабы, созываючи с высоким проповеданием на чашу глаголющи: иже есть безумен, да уклонится ко Мне. И требующим ума рече: приидите, ядите мой хлеб и пейте вино, еже растворих вам: оставите безумие и живи будете, да во веки воцаритесь: и възмите разума, да поживете и исправите разум в ведении» (Прит. 9:1–6). Т. е. в храме Премудрости, где Она на своей трапезе предлагает Свою Жертву — Свой хлеб и Свое вино, источник вечной и царственной жизни — Тело и Кровь Христа (в Таинстве Евхаристии), там необходимо было напоминать и о жизни земной, суетной, ведущей к гибели...

Поэтому фрески каждому входящему в святой храм говорят, что он идет от мрака к свету, от мира суеты к царству вечной истины, от греха к святости и благодати, что он освобождается от страстей и переходит к свободе совести, оставляя за собой все забавы и

«Ангел, сворачивающий небо в свиток». Фреска Кирилловской церкви Киева.

суету века сего и созерцает картины благочестия, предвкушает радости будущего блаженства...

Т. к. восточная сторона есть область света, мира, радости, спасения и Рая, то здесь помещен лик Господа кроткого, любвеобильного, как Спасителя погибающих, обращающего Свой взор на праведных. В отличие от западной стены, где Спаситель изображен скорбным, грозным Судьей.

Середина же храма символизирует земное пространство, где обитает Кафолическая Церковь Христова. Поэтому у греков эта часть и называется кафоликон, т. е. Вселенная. А вхождение с Евангелием сюда во время богослужения означает пришествие Христа в мир (т. к. четыре стены, паруса и купол символизируют мир).

На южной и северной стенах помещаются изображения важнейших событий Евангельской и Апостольской истории и Вселенских Соборов.

Итак, христианский православный храм как символ Церкви Христовой предстает перед нами и как образ Вселенной и сущий в пределах Вселенской Церкви, раскрывающейся всесторонне и во всех периодах ее бытия, с постепенным развитием в ее жизни Божественного Откровения, на основании Искупления рода человеческого воплощением, учением, смертью, Воскресением и Вознесением Господа Иисуса Христа как Божественной Ипостасной Премудрости.

По материалам протоиерея
Олега Степанова.

Окончание следует.

Фресковые росписи Софии Киевской, изображающие суетные земные удовольствия: «Борьба ряженных», «Скоморохи», «Музыкант».

Протоіерей Сергий Четвериков

Молдавський старец Паисій Величковський

Его жизнь, учение и влияние на православное монашество

Продолжение. Начало в №12 (2012) – 4, 7, 9, 11, 12(2013), 1–12 (2014), 1 (2015).

(10). О принятии братии в иночество, о больнице, о мастерствах и странноприимнице. Приводимого Богом брата от мира во иночество настоятель должен сперва наедине испытать и объяснить ему от Писания силу иноческого общего жития, по Богу послушания и отсечения до смерти своей воли и рассуждения.

Заметив в нем истинное, а не притворное желание иночества и ревность Божественную, тогда и перед всем собором братии, снова открывши ему силу общего жития и послушания, принять его в общее житие. И не тотчас постригать его в иночество, но через установленное правилами время: иногу три года, иногу шесть месяцев держать в мирской одежде, смотря на плод послушания и отсечения своей воли. Постригать же во иночество оваго в рясу, оваго же в мантию и присоединять к братии. Если же, продержав кого-либо на испытании установленное время, настоятель не усмотрит в нем истинного повиновения и отсечения своей воли и через три года, такового не постригать, но отпускать в мир, чтобы не было от него соблазна общему житию.

(11). Если поступающий из мира во иночество принесет с собою в монастырь какое-либо имущество, то настоятель должен это имущество хранить в целости в монастырской сокровищнице до пострига. По постриге же может обратиться его на общие монастырские нужды. Если же брат до пострига захочет уйти из монастыря в мир или какую-нибудь другую обитель, тогда все имущество его, принесенное им в обитель, надо возвратить ему в целости, чтобы не было ни брату, ни обители никакого смущения.

(12). Внутри обители должна быть непременно устроена больница, чтобы заболевшая братия имели о себе особенное попечение в пище, питии и во всяком упокоении. В ней должен быть поставлен искусный брат, могущий послужить больным в разуме духовном, а если бы нашелся хотя бы отчасти знающий искусство врачебное, то и таковой должен быть там поставлен.

(13). Должен настоятель заботиться и о том, чтобы в монастыре были различные мастерства, а в особенности необходимые для человеческого общежития, и на них определять братию, а неумеющих — обучать, чтобы таким образом самим братьям, проходящим на общую пользу различные мастерства,

все общество братии могло без хлопот удовлетворяться в своих нуждах и не было бы надобности ради них выходить в мир и избежать от того душевного вреда.

(14). Должны быть устроены две странноприимницы: одна внутри монастыря для приходящих в обитель духовных и мирских лиц, другая же вне монастыря: да приходящие во обитель найдут успокоение и себе самим внутри монастыря и скотам своим вне монастыря. И над этими службами настоятель должен поставить искусных братьев, которые могли бы в разуме духовном послужить братии, и настоятель должен как к духовной своей братии иметь духовную любовь, так и ко всем в обитель приходящим нищим, больным, неимущим где главы подклонити, такую же любовь показывать, принимать с любовью одного в странноприимнице, другого в больнице и заботиться посильно об их телесных нуждах и, напутствовав их всем необходимым, с миром отпускать. Все эти и другие общежительные уставы как во Святой Горе Афонской по силе нашей сохраняли, так и здесь насколько возможно сохраняем: только еще странноприимниц готовых не имеем и достаточного количества келий для братии, так что живем в великой тесноте. Но надеемся, что Господь подаст нам все необходимое, дабы всякий брат, после трудов церковного правила и различного послушания, ради умного делания и телесного подвига, так же и упокоения имел бы свою особую келейку, как тихое и небурное пристанище, отчего может быть лучшее духовное устройство и успеяние в братии.

(15). Молим Ваше Преосвященство, да будет возбранен вход в обитель женскому полу, за исключением крайней нужды во время войны и бегства. Также и скит, созданный во имя святого Еноха, Или и Иоанна Богослова, да не будет никогда отделен от монастыря. Да будут в нем братия из монастыря от настоятеля и от всего собора добре чин и уставы общежительные блюдушие определены, и все необходимое

к жизни получают от общины. Страннии же иноки и свое особое стяжание имущие никоим образом там да не будут. И по определению собора пусть там совершают и правила церковные и Божественную литургию ради поминовения ктиторов и благодетелей.

(16). Заключает в себе правило о переселении в село монастырских рабов и об устройении там для них церкви и мирского иерея, дабы монастырь остался без всякого смущения.

(17). О порядке избрания настоятелей. Да не будет по смерти одного настоятеля другой присылается со стороны. Но по согласному и единомысленному всего собора избранию и по совету умирающего настоятеля и по благословению преосвященного митрополита должен быть таковой избран от общества братии, который бы всех превосходил разумом духовным, знанием Священного Писания и общежительного устава, также послушанием, отсечением своей воли, любовью, кротостью, смирением и всеми добродетелями, могущий словом и делом подать братии добрый пример, саном священства почтенный. И так как наше общество состоит из трех наречий, то должен он хорошо знать три языка: греческий, славянский и молдавский или хотя бы два — славянский и молдавский. Если же какой начальник будет поставлен со стороны, а не от собора братии, самим делом не стяжавший совершенного послушания и отсечения своей воли и рассуждения, не прошедший в общежитии терпения укоризны и бесчестия, силы Писания и общежительных уставов не ведущий, еще же и имеющий свое особое имущество и не с тою целью принявший начальство, чтобы положить душу свою за братию, но только чтобы себя упокоить и увеличить свое имение, как таковой может хорошо управлять стадом овец Христовых? Да и собор братии как покорится такому наставнику? И если бы когда-либо что-нибудь подобное и совершилось, без соборного избрания начальник над братией поставлен был, то иное от этого не воспоследует, как

только всеконечное и совершенное расточение братии и разорение общему житию. Разве только никоим образом во всем соборе братии не найдется такого, который мог бы и словом, и делом, и примером вести братию ко спасению. Но и тогда со стороны взятый по такой крайней нужде должен быть поставлен с добровольным произволением всей братии, дав обещание Богу пред всею братией до самой смерти своей не иметь и не приобретать никакой своей собственности и вместе с братиею иметь общими все нужды. При таком только условии может не быть запустения общему житию.

(18). Монастырь сей нигде же никогда да поклонен будет, яко же о сем страшную клятву блаженной памяти ктитора святые обители сия обретохом: зане же от сего всеконечное общему житию было бы разорение. Не поклонен же нигде монастырь сущий может благодатию Божией и общее в нем братии житие неразоримо и непоколебимо пребыти.

Представленный старцем Паисием устав братства был одобрен и утвержден высшею молдавскою церковною властью. Старец и братия могли начать спокойно устраивать свою жизнь на новом месте. Вскоре по переселении старца Паисия в Драгомирну произошло его пострижение в схиму. О прибытии старца в Драгомирну узнал его давний друг и наставник иеромонах Алексей, проживавший в Поляно-Мерульском скиту в Валахии у старца Василия. Он пришел в Драгомирну и прожил у старца всю зиму. По просьбе Паисия иеромонах Алексей облек его в схиму, сохранив ему прежнее имя Паисия. Это событие доставило радость всему братству. Отец Алексей прожил в Драгомирне до Пасхи 1764 года и ушел обратно в свой скит, провожаемый с большим сожалением и старцем, и братией, так как он привлек к себе все сердца своею необыкновенною добротою. По смерти схимонаха Василия Алексей был начальником и старцем в своем скиту.

Продолжение следует.

Записки священномученика Гавриила Коваленко

Продолжение. Начало в № 2(2012)–7, 9, 11, 12(2013), 1–12(2014), 1(2015).

*Яблоново. Окончание
служения благочинным.
1902–1910 г.*

Яблоновский приход если и нельзя было назвать особенно большим, тем не менее был по численности своей довольно значительный, во всяком случае, он раза в три был больше Филипповичей и дела в нем было достаточно. Обыкновенно время свое я распределял так: утренние часы, когда не было богослужения, я отдавал законоучительству в школах, попеременно то в той, то в другой; днем занимался исправлением треб, если таковые случались, или принимал посетителей, являвшихся ко мне по своим приходским делам из разных мест моего благочиния, а вечером занимался благочиннической отпискою или чтением; таким образом у меня был занят почти весь день и выезжать куда-нибудь в гости приходилось редко. Летом, когда занятия в школах прекращались, времени свободного было больше, я имел возможность посвятить его для себя. Состоя в Яблонове, я помимо своих прямых обязанностей исполнял иногда и другие поручения Епархиального Начальства. Так, например, одно время мне было поручено произвести ревизию Лубенского монастыря, где я просидел за этим делом около двух недель; в другой раз производил следствие по жалобе монастырской братии на своего наместника, что отняло у меня около недели. Вообще поездка в Лубны отнимала у меня немало времени.

Обязанности мои постепенно увеличивались. На одном из Епархиальных съездов я был выбран членом строительной комиссии по постройке в Лубнах огромных зданий Лубенского Епархиального Женского училища, которые стоили епархии свыше 600 тысяч руб. Заседания этой Комиссии происходили очень часто, и мне нужно было их посещать. Приходилось иногда ездить в Лубны, так сказать, вне очереди, по своим личным делам, — для посещения своих двух сыновей, учившихся в то время в Лубенской гимназии.

Благочинническими делами в первые годы я занимался с увлечением. Достаточно сказать, что за 12 лет моей благочиннической службы я никогда не пользовался услугами какого-либо секретаря, как это делали другие благочинные, и всю довольно большую переписку вел сам, так как для меня приятнее и легче было написать

бумагу какую-либо самому, чем заниматься исправлением или переделкой бумаги, написанной каким-нибудь секретарем. Но с годами это увлечение у меня прошло, у меня явилось не то разочарование, не то апатия к этой деятельности, и случалось, что я иногда по целым неделям не вскрывал полученной мною почты и потом уже сильным напряжением воли заставлял себя снова приниматься за дела, просмотреть полученные бумаги, записать их куда следует, сделать нужные распоряжения и т. п.

По должности приходского священника и благочинного, кроме церковной квартиры и ружной земли, я получал в Яблоново: дохода от прихожан от 600 до 700 рублей в год, 120 рублей казенного жалования, 150 рублей жалованья за законоучительство в министерском училище и по должности благочинного, как и в Филипповичах, около 400 рублей, в общем — 1200–1300 рублей в год. Содержание вполне приличное, а между тем его мне не хватало, и я постоянно находился в долгах. Много средств отнимало у меня воспитание троих детей, и если воспитание дочери в Епархиальном училище стоило мне недорого, то воспитание двух сыновей в гимназии с ежемесячными платежами за квартиру и другими расходами было мне не под силу. Определив детей своих в гимназию я, как говорится, начал рубить дерево не по себе.

Как же могло случиться, что я, искренно любя свое духовное звание и признавая его лучшим из всех сословий, мог отдать своих детей в светское учебное заведение, помимо духовных? Я объясню это очень просто. Я видел, что мои сыновья с малых лет получают в своей семье не такое воспитание, какое необходимо для лица, желающего посвятить себя в будущем служению в духовном звании, воспитываются, например, не так, как когда-то воспитывался я и другие лица духовенства. Отдав их в духовное училище, я мог невольно толкнуть пойти на такое служение, где они могли бы чувствовать в своей душе раздвоение, неудовлетворенность, а я этого не хотел. И потому, хотя с большими лишениями для себя, решил дать им более широкую дорогу, возможность большего выбора для будущей деятельности, и отдал их в гимназию. Я, конечно, не мог предвидеть того, что к тому времени, когда мои сыновья вырастут, воспитанники духовных семинарий получают свободный доступ во все высшие учебные заведения; иначе я, конечно, предпочел бы для своих детей духовное училище и семинарию гимназии, и воспитание детей мне стоило бы значительно дешевле, и средств моих, может быть, хватало бы.

Для увеличения своих средств я пробовал в Яблонове, имея свыше 20 десятин ружной земли, заниматься сельским хозяйством, делал собственные запашки, но так как я не имел к этому делу никакой склонности и не обладал нужными знаниями, дело это у меня не ладилось и не только не приносило мне никакого дохода, но, наоборот, приносило большой ущерб, как и вообще все мое хозяйство, а потому пришлось его оставить. Свою ружную землю я отдавал крестьянам исполу, как было принято в той местности;

причем крестьяне эксплуатировали меня самым бесцеремонным образом: сеяли не тот хлеб, который должны были сеять по договору, а какой хотели, возили не те копны, которые я отмечал, часто не досаживали (довешивали. — *Ред.*) мне нужного количества; все их плутни и обман я прекрасно видел и вместе с тем не мог их обличить в этом. Странное дело: если бы на моих глазах обманывали другого человека, я бы возмущался и кричал, а когда обманывали меня самого, я молчал, как рыба. Крестьяне подметили прекрасно эту черту моего характера и пользовались ею всю. Во всяком случае, я ясно видел, что так дело дальше продолжаться не может, что из долгов мне не выбраться никогда и рано или поздно для меня должен наступить материальный крах. Единственный выход из такого положения у меня был уйти из Яблонова в такой город, где есть гимназия, в которой бы мои дети могли продолжать образование, живя не на квартире, а дома.

В первый раз такой благоприятный случай представился для меня в 1905 году, когда уходил в отставку мой тесть, служивший священником при Николаевской церкви в г. Полтаве. Тогда я и мой тесть просили об этом Преосвященного Иоанна Смирнова, и последний мне почти что обещал, но потом, вследствие каких-то неизвестных мне причин, обещания своего не исполнил, и только спустя после этого пять лет, в 1910 году, мне удалось перейти на службу к той же Николаевской церкви г. Полтавы...

Всего я прослужил в местечке Яблонове восемь лет (1902–1910 гг.), а всего в Лубенском уезде и в должности благочинного — 12 лет (1898–1910 гг.),

Михаил Нестеров «Священник». 1912 год. Этюд к картине «На Руси (Душа народа)». Третьяковская галерея.

что дало мне право на получение ордена Святой Анны 3-й степени по статуту. Кроме этого ордена, который я получил в следующем 1911 году, уже будучи в Полтаве, я за 12 лет моей службы в Лубенском уезде получил три награды — скуфью, камилавку и наперсный крест в год оставления Яблонова; кроме того, за труды по церковным школам я был награжден Синодальной Библией.

С перемещением моим в Полтаву прекратилась и моя благочинническая деятельность. Многие (отцы. — *Ред.*) благочинные епархии, для снискания себе популярности и расположения начальства, считали своею обязанностью чаще бывать в Консistorии. Когда я впоследствии сам служил в Консistorии, я видел, что некоторые из отцов благочинных буквально из нее не вылазят, так что невольно иногда приходилось задаваться вопросом: когда эти люди бывают, наконец, дома? когда они исполняют свои пастырские обязанности? Я же за 12 лет благочиннической службы ни одного раза в Консistorии не был, хотя бывал в Полтаве каждый год, не знал, как говорят, как в ней открываются двери; несмотря на это я был, кажется, на хорошем счету как благочинный: по крайней мере, за всю свою службу я не получил от нее ни одного выговора, ни замечания.

Любило ли меня духовенство моего округа, я, конечно, сказать не могу — в чужую душу не влезешь, — но внешние отношения у нас были вполне хорошие, хотя я и не принадлежал к числу тех благочинных, которые потворствовали слабостям своего духовенства. Дела требовал я неизменно и никаких послаблений в этом отношении не допускал, ко всем старался относиться беспристрастно, но деловые отношения я как-то умел отличать от частных и вне сферы этих отношений старался держаться по-братски. За всю свою службу я ни одной жалобы, ни одного рапорта в Консistorию ни на кого из подведомственного мне духовенства не подал и все уклонения от служебного долга среди духовенства старался исправлять собственными мерами. На меня же, как благочинного, было подано со стороны духовенства две жалобы: одна — в самом начале, а другая — в самом конце. В самом начале один из священников жаловался на меня Преосвященному Илариону за то, что я будто бы, считая его своим конкурентом, обнаруживаю к нему придирчивые отношения по сравнению с другими священниками, чего никогда с моей стороны не было. Священник этот, сделавший впоследствии одним из самых близких мне пастырей, получил от Преосвященного Илариона должную отповедь. Другой же, из вновь поступивших в мое благочиние, в конце жаловался Преосвященному Иоанну, что я не ценю по достоинству его дарований и способностей, держу его в черном теле и потому просил перечислить его церковь в ближайшее благочиние, где благочинным был его товарищ по семинарии и где, вероятно, он рассчитывал играть какую-то роль. Преосвященный Иоанн его просьбу уважил, против чего я, конечно, ничего не имел.

Продолжение следует.

При єпархіальному відділі благодійності та соціального служіння працює центр «Благо»

З благословення Високопреосвященнішого митрополита Полтавського і Миргородського Филипа, з 15 жовтня 2012 року при відділі благодійності та соціального служіння Полтавської єпархії Української Православної Церкви діє центр «Благо».

Основні напрямки діяльності:

збір пожертвувань — одягу, взуття, медикаментів, засобів гігієни тощо;

розподіл гуманітарної допомоги між категоріями громадян, яким потрібна допомога;

надання духовної підтримки; інша допомога.

Пункти збору та розподілу гуманітарної допомоги організовані в храмі святих мучениць Віри, Надії, Любові та матері їхньої Софії (проспект Першотравневий, 23) й у Петропавлівському храмі (м. Полтава, мікрорайон Дублянщина, вул. Низова, 38).

Скриньки з анкетами «Потрібна допомога» та «Хочу допомогти» розміщені за адресами: храм святого апостола Андрія Первозваного (вул. Сінна, 3а); храм святих мучениць Віри, Надії, Любові та матері їхньої Софії (проспект Першотравневий, 23).

Увага! Центр «Благо» має потребу у волонтерах і благодійниках.

Контактні телефони:

(050) 259-40-83 (отець Андрій);

(099) 942-19-98 (Аліна);

(095) 156-62-98(Ольга).

Богослужіння

У храмі Всіх святих землі Полтавської

щосуботи звершується всеношна, яка починається о 17.00, щонеділі — Божественна Літургія о 8.00.

Крім того, відбуваються заняття, організовані при Серафимівському храмі:

щосуботи о 13.00 — заняття дитячого хору,

щонеділі о 16.00 — недільна дитяча школа,

по закінченні вечірнього богослужіння о 18.00

у Серафимівському храмі — заняття для дорослих зі Святого Письма.

Храм знаходиться у цокольному приміщенні управління Полтавської єпархії за адресою:

Полтава, вул. Героїв Сталінграда, 1-б.

У тимчасовому храмі, що на місці будівництва Андріївської церкви

З благословення Високопреосвященнішого митрополита Полтавського і Миргородського Филипа, у тимчасовому храмі на місці будівництва Свято-Андріївської церкви в Полтаві (вул. Сінна, 3-а) щоденно звершуються богослужіння добового кола: вечірне богослужіння — о 18.00, Літургія — о 8.00. **Запрошуємо всіх бажаючих помолитися на місці будівництва нового православного храму.**

Запрошуємо на недільні та святкові богослужіння у храм Архистратига Михаїла у с. Щербанях

Всеношна — о 18.00.

Літургія — о 9.00.

Дістатися до храму можна маршрутним автобусом від зуп. «Центральний ринок» у Полтаві.

Зверніть увагу!

Православний магазин

Для вас широкий асортимент духовної літератури різних напрямків

(Святе Письмо та тлумачення, життя та твори святих і подвижників благочестя, духовні поради, питання православної медицини, література для духовенства тощо). Ікони, утвар.

Чекаємо у Полтаві за адресами:

вул. Шевченка, 54, (2-й поверх) з 8.00 до 16.00, крім понеділка.

Торговельний центр «Київ»

вул. Зіньківська, 6,

(3-й поверх, праве крило)

з 9.00 до 21.00

без перерви та вихідних.

З благословення Високопреосвященнішого Филипа, митрополита Полтавського і Миргородського

Проводяться духовно-просвітницькі лекції-бесіди з тем:

- ❖ Старий Завіт,
- ❖ Новий Завіт,
- ❖ Діяння та послання святих апостолів.

Лекції-бесіди проводять священнослужителі та миряни, які мають відповідну освіту.

Заняття відбуваються:

- щочетверга (для всіх бажаючих),
- щонеділі (молодіжне спрямування)

о 19.00 в цокольному приміщенні церковноприходського будинку при Свято-Макаріївському соборі за адресою: м. Полтава, вул. Лялі Убийвовк, 2.

Оформити передплату на «Відомості Полтавської єпархії» можна з будь-якого місяця в будь-якому відділенні «Укрпошти»:

ф. П - 1	Державний комітет зв'язку та інформації України	
	АБОНЕМЕНТ на газету	
	01125	
Відомості Полтавської єпархії	Кількість комплектів	1
на 2015 рік по місяцях		
1	2	3
4	5	6
7	8	9
10	11	12
Куди		
поштовий індекс		адреса
Кому		
ДОСТАВНА КАРТКА-ДОРУЧЕННЯ на газету		01125
Відомості Полтавської єпархії		Кількість комплектів
Вартість	передплати	
	переадресування	1
на 2015 рік по місяцях		
1	2	3
4	5	6
7	8	9
10	11	12
поштовий індекс		місто, село
код вулиці		область
буд.	корп.	район
	кв.	вулиця

До святинь храмів Полтави

Макаріївський кафедральний собор

(вул. Лялі Убийвовк, 2-а, тел. +38 (0532) 59-25-76)

Горбанівська ікона Божої Матері

(читання акафіста за вечірнім богослужінням у неділю о 17.00)

Ікона прмч. Макарія з часточкою мощей

(читання акафіста за вечірнім богослужінням у четвер о 17.00)

Хрестовоздвиженський монастир

(вул. Свердлова, 2-г, тел. +38 (0532) 56-14-68)

Мощі свт. Афанасія (Вольховського)

(молебень свт. Афанасію з читанням акафіста щоденно о 10.00)

Ікона Божої Матері «Оупованіє всѣхъ концихъ землі»

(читання акафіста за вечірнім богослужінням у неділю о 16.00)

Спаський храм

(вул. Жовтнева, 10, тел. +38 (05322) 2-86-29)

Ікона Божої Матері «Троєрѣчица»

(молебень з акафістом у неділю о 16.00)

Храм мученика Іоанна Воїна

(вул. Маршала Бірюзова, 64-б, тел. 65-70-07)

Ікона мч. Іоанна Воїна з часточкою мощей

(читання акафіста мч. Іоанну Воїну за вечірнім богослужінням у неділю о 17.00)

Ікона Божої Матері «Вісцаріца»

(читання акафіста у вівторок о 9.30)

Ікона Божої Матері «Оутолі моѧ печлн»

(читання акафіста в четвер о 9.30)

Андріївський храм

(вул. Сінна, 3-а, тел. 56-93-49)

Ікона мц. Наталії з часточкою мощей

(читання акафіста мчч. Адріану і Наталії за вечірнім богослужінням у неділю о 18.00)

Ікона Богородиці «Незпівѧема Чѧша»

(читання акафіста у вівторок о 9.30)

Свято-Троїцький храм

(вул. Свердлова, 2-г, тел. +38 (0532) 56-14-68)

Ікона «Сошїтвіє Свѧтѧго Дѧха»

(молебень Святому Духу в среду о 12.00)

Ікона свт. Миколая Чудотворця з часточкою мощей

(молебень свт. Миколаю в четвер о 12.00)

Пантелеймонівський храм

(вул. Фрунзе, 64, тел. +38 (0532) 53-21-58)

Ікона вмч. Пантелеймона з часточкою мощей

(читання акафіста вмч. Пантелеймону у вівторок о 12.00)

Ікона свт. Миколая Чудотворця

(читання акафіста свт. Миколаю в четвер о 12.00)

Храм святих мучениць Віри, Надії, Любові

(проспект Першотравневий, 23, тел. 2-16-59)

Ковчег з часточкою мощей свт. Іоасафа Белгородського

(читання акафіста свт. Іоасафу Белгородському в суботу о 9.30)

Почаївська ікона Божої Матері

(читання акафіста за вечірнім богослужінням у неділю о 17.00)

Вознесенський храм

(вул. Зоряна, 2, тел. +38 (0532) 66-16-23)

Ікона Божої Матері «Владї мїрскаѧ Пѧшкарївскаѧ»

(читання акафіста у неділю о 17.00)

Серафимівський храм

(вул. Героїв Сталінграда, 1-б, тел. +38 (0532) 59-58-49)

Ковчег з часточкою мощей прп. Серафима Саровського

(читання акафіста прп. Серафиму Саровському за вечірнім богослужінням у неділю о 17.00)

Ікона Богородиці «Незпівѧема Чѧша»

(читання акафіста в середу о 9.30)

Ікона Богородиці «Въ родѧхъ Помѧщица»

(читання акафіста в п'ятницю о 9.30)

Оформити передплату на «Відомості Полтавської єпархії» можна з будь-якого місяця в будь-якому відділенні «Укрпошти»:

Зворотній бік форми СП-1

(Абонемент)

На абонементі повинен бути проставлений відтиск касового апарата. При оформленні передплати (переадресування) без касового апарата на абонементі проставляється відтиск календарного штампеля відділення зв'язку. У цьому разі передплатнику видається абонемент з квитанцією про оплату вартості передплати (переадресування).

(Доставна картка-доручення)

Передплатник із сплачених ним коштів за передплату доручає Розповсюдженню сплатити Видавцю суму в розмірі видавничої вартості передплаченого видання на умовах і в строки, визначені Розповсюдженцем.

Вітаємо

Редакція газети «Відомості Полтавської єпархії» щиро вітає кліриків Полтавської єпархії з ювілейними датами, які вони святкуватимуть у лютому-березні 2015 року:

протоієрея Василя Мурса, настоятеля Успенського молитовного будинку села Білики Кобеляцького району, з 40-річчям священницької хіротонії, яке він відсвяткував 9 лютого;

ієрея Володимира Костенка, настоятеля храму святої великомучениці Варвари села Лисівка та Миколаївського храму села Веприк Гадяцького району, з 30-річчям від дня народження, яке він святкуватиме 3 березня;

протоієрея Олександра Хорішка, настоятеля Александро-Невського храму села Михайлівка, духівника виправної установи №9 в селі Кустолово-Суходілка Машівського району, з 15-річчям священницької хіротонії, яке він святкуватиме 5 березня;

протоієрея Святослава Цигипала, настоятеля Вознесенського храму села Комишня Миргородського району, з 20-річчям священницької хіротонії, яке він святкуватиме 5 березня;

ієрея Андрія Твердохліба, клірика Андріївського храму міста Полтави, з 5-річчям священницької хіротонії, яке він святкуватиме 14 березня;

протоієрея Михаїла Палінчака, настоятеля храму Казанської ікони Божої Матері села Філенкове Чутівського району, з 55-річчям від дня народження, яке він святкуватиме 17 березня;

ієрея Олега Лисенка, настоятеля Свято-Миколаївського храму села Великий Тростянець Полтавського району, з 40-річчям від дня народження, яке він святкуватиме 24 березня;

протоієрея Василя Фазана, благочинного Великобагачанського округу, настоятеля Різдва-Богородичного храму селища Велика Багачка та Свято-Успенського храму села Поділ, з 30-річчям священницької хіротонії, яке він святкуватиме 24 березня;

протоієрея Богдана Брянчика, благочинного Дикансько-Шишацького округу, настоятеля Чудо-Михайлівського храму села Ярьськи, Петро-Павлівського храму села Тищенки, храму Алексія, людини Божої, села Сагайдак Шишацького району, з 25-річчям священницької хіротонії, яке він святкуватиме 25 березня.

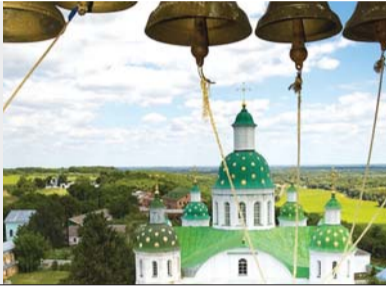
Монастирі Полтавщини приймають паломників

Мгарський монастир

Древня обитель Полтавщини — Спасо-Преображенський Мгарський чоловічий монастир запрошує паломників піднести свої молитви до Господа і Його Пречистої Матері на цьому святому місці, ознайомитися з історією монастиря, дізнатися про життя пов'язаних із ним святих. При обителі діє готель для паломників.

Чекаємо Вас за адресою:

37536 Україна, Полтавська область, Лубенський район, с. Мгар, Спасо-Преображенський монастир. Тел. **(05361) 5-48-06**. Електронна адреса: www.mgarsky-monastery.org

Велико-Будищанський монастир

У с. Писаревщина Диканського району відроджується Велико-Будищанський Свято-Троїцький жіночий монастир. Обитель чекає паломників, які хочуть помолитися й потрудитися во славу Божу й задля відбудови православної святині Полтавщини.

Адреса монастиря:

38522 Україна, Полтавська область, Диканський район, с. Писаревщина, вул. Лугова, 6. Додаткову інформацію можна отримати в єпархіальному управлінні за тел. **(0532) 59-59-91**. Тел. монастиря **(05351) 9-45-42**.

До монастиря можна доїхати автобусами «Полтава—с. Писаревщина», що відправляються від автостанції №3 м. Полтави (поряд з ТЦ «Київ») о **5.50, 8.15, 14.05, 17.30**.

Хрестовоздвиженський монастир

Полтавський Хрестовоздвиженський жіночий монастир приймає паломників і людей, які хочуть потрудитися во славу Божу в стінах древньої обители.

Настоятелька монастиря — ігуменя Сергія (Алексєєнко).

Престольне свято: 27 вересня.

Адреса монастиря:

вул. Свердлова, 2-г, м. Полтава, 36017, Україна. Тел. **(0532) 56-14-68**.

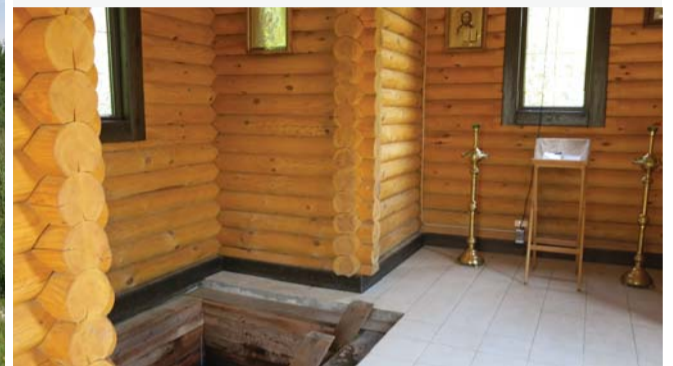
Молебні біля святих джерел на честь Горбанівської ікони Божої Матері

На честь святині землі Полтавської — чудотворного Горбанівського образу Божої Матері — з давніх-давен вшановуються православним народом святі джерела, розташовані в передмісті Полтави. Люди ходять до цих джерел не тільки набрати цілющої води, але й віддати молитовну шану Пресвятій Богородиці. На знак подяки благодійниками відновлено благоустрій навколо святих джерел.

З благословення Високопреосвященнішого митрополита Полтавського і Миргородського Филипа, біля джерел щотижня звершуватимуться молебні.

Біля святого джерела на честь Горбанівської ікони Божої Матері (поруч із Баронівськими ставками) молебен звершуватиметься **щочетверга о 12-й годині** причтом Полтавського Хрестовоздвиженського жіночого монастиря.

Біля святого джерела у селі Горбанівка (територія релігійної громади Різдва Богородиці Української Православної Церкви) молебен звершуватиметься **щосуботи об 11-й годині** причтом Вознесенського храму Полтави.

Духовно-просвітницькі курси в Полтаві

З благословення Високопреосвященнішого митрополита Полтавського і Миргородського Филипа, обласне відділення Всеукраїнського православного педагогічного товариства проводить духовно-просвітницькі курси для педагогів, вихователів, керівників навчальних закладів та всіх, хто прагне долучити підростаюче покоління до вічних цінностей християнства. На курсах вивчаються Священне Писання, церковна історія, християнська культура, основи літургії.

Заняття відбуваються щосереди о 18.00 в старому корпусі Полтавського національного педагогічного університету ім. В. Г. Короленка (м. Полтава, вул. Остроградського, 2).

ВІДОМОСТІ ПОЛТАВСЬКОЇ ЄПАРХІЇ

Щомісячний часопис.

Засновник: Управління Полтавської єпархії Української Православної Церкви.

Свідоцтво про державну реєстрацію: КВ №11359-232ПР від 20.06.2006р.

Передплатний індекс: 01125.

Адреса редакції: вул. Героїв Сталінграда, 1-6, м. Полтава, 36040, Україна.

Телефон/факс: +380 (532) 55-22-28.

Електронна пошта: pravpoltava@ukr.net

Головний редактор:

митрополит Полтавський і Миргородський Филип.

Заступник головного редактора:

Людмила Самойлова.

Фото: протоієрей Миколай Довганич, диякон Георгій Лінд.

Листування з читачами ведеться

тільки на сторінках газети.

Автори несуть відповідальність за точність наведених даних.

Тираж номера: 6000 прим. Замовлення №1553302.

Газету надруковано: ТОВ «Видавничий дім «Кераміст». 69057, м. Запоріжжя, вул. Седова, 16. Тел. (061) 228-10-30.

Читайте щоп'ятниці «Православний вісник» — додаток до «Відомостей Полтавської єпархії»

Виходить у газеті «Полтавський вісник»:

передплатний індекс —

61582

